

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

VALORI SUPREME

Într-o semnificație de amplă cuprindere, Tezele din aprilie și Expunerea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au o calitate de conferență timp-om, om-țară, realitate-perspectivă, creație-muncă, o încercătură de conștiință care se poate defini printr-o mai acută și mai largă identitate în lumea propriilor noastre gânduri și preocupări. Un argument cit se poate edificator în această privință îl reprezintă însăși cultura, care, în accepția ei actuală, este văzută și înțeleasă ca factor de civilizație, ca indice de progres.

Dimensiunea culturii este azi o dimensiune a dezvoltării, se întindează, în ordinea propensiunii ei materiale și spirituale, pe economic, pe social, are în ascendență ei morală și politică tot ceea ce se găsește, se cugetă și se înfăptuiește în societate. Ideile-urile ineseși ale patriei, ale poporului, sunt idealurile culturii. Să ne amintim numai acele zăbateri de acum șaptezeci de ani, mișcarea aceea tulburătoare de gânduri și fapte, trezirea aceea din adăncuri a sufletului românesc, jertfele și eroismul care au consacrat în istorie Marea Unire, fuziunea statului național unitar român și exemplul culturii, al creației, rămâne pilduitor.

Cultura română este o cultură angajată, a moștenit acest spirit care a prefigurat și însoțit evenimentele cruciale ale istoriei și prin această angajare perpetuează fapta înaintașilor. Dar și o suflă mereu viu și proaspăt prezentului, ea cuprinde în dimensiunea ei și forța vizionară prin care noi, cei de azi, ne ilustrăm în lumina gândirii și creației pentru patrie, a dăruirii care ne situează în perspectiva unei înalte înfăptuiri de conștiință. Mai mult decât elocvențe sânt în acest sens aprecierile secretarului general al partidului, ideile și orientările care privesc cultura, știința și învățământul, creația în general. Trăim o epocă de mari transformări revoluționare, de noi și noi descoperiri științifice și tehnice, de largă contură a orizontului cunoașterii umane în toate domeniile de activitate, sublinia, nu de mult, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Iată de ce trebuie să spunem cu toată tăria că vitorul poporului nostru — ca de altfel al oricărui popor — va fi determinat în mod hotărâtor de nivelul învățământului și al cercetării

științifice. Sînt pe lume mari puteri care dispun de multă forță militară! Dar cea mai puternică forță este acum a științei, a culturii, a învățământului — și un popor — cu o înaltă cultură, înarmat cu o înaltă știință în toate domeniile — va deveni o putere mare pe Pământ! Trebuie ca și România, poporul nostru să devină, în domeniul științei, învățământului, culturii, un popor puternic, o mare putere a științei și culturii!

Se află aici, în aceste cuvinte expresive, însăși spiritul revoluționar, creator, pe care îl promovează și este chemată să îl promoveze cultura. Angajarea ei într-o asemenea amplă și nobilă viziune aduce în prim plan imaginea de miine a patriei, ca o consacrară epocilor de azi. Dimensiunea culturii este o dimensiune a dezvoltării și în acest sens Tezele prezentate de secretarul general al partidului au o valoare de document programatic pentru tot ce constituie azi orizontul gândirii, al creației materiale și spirituale, în acel consens în care patria se regăsește într-o continuă și vastă multiplicare de idealuri, avînd temeiuri adînci și mereu identificabile într-o operă de proporții economice, moral-politice și sociale uriașe, în înfăptuiri fără precedent. În cuprinderea acestei opere de importanță vitală pentru destinul socialist și comunist al României, cultura și arta, creația — prin tot ceea ce semnifică în plan material și spiritual — reprezintă o cotă de vîrf în permanență și laborioasă actualitate, acea altitudine mereu mai înaltă și mai cuprinzătoare spre care tind și prin care se implinesc marile vocații constructive ale poporului, ale națiunii.

Între valorile supreme care alcătuiesc sufletul și filiația patriei, libertatea, independența, unirea și unitatea sînt deopotrivă opera luptei și muncii, dar și a culturii prin lucrarea și angajarea căreia aceste valori sporesc neîncetat, făcîndu-ne să fim în permanență atît moștenitori cît și făuritori propriului destin. Sensul creației către o asemenea înțelegere năzuiește și dintr-un asemenea punct de sprijin izvoarele adevărate ale științei și viziunii — lumina a identității creatoare, a angajării prin cultură și artă.

Lucafărul

INSEMNAȚII

Senin de Parva

Suficientă numai această vecinătate, Cosbuc și Rebreanu, satele, micile lor sate, intrate în memoria, în conștiința limbii și literaturii române și făcînd din opera, din vocația și destinul celor doi mari dăruitori ai neamului o toponimie de prim ordin a spiritualității noastre. Suficientă numai această vecinătate, zic, și, pe undeva, din amintiri pe care nu le-am trăit, niciodată și din locuri pe care nici nu le-am știut, răsare o umanitate într-un extraordinar relief de inimă și frumusețe. Ce-i această Sălauca, de pildă, rîul care mai invită și astăzi o roată de moară, doar la o aruncătură de ochi de casa în care a văzut lumina zilei și a respirat prima gură de aer cel ce avea să se cuprindă într-atît de lumina satului său încît să poată pași cu ea și în istorie, și în profunzimea sufletului național? Un fir de riu taie și valea Prislipului, adună în al mîros de mare coapte și răcorare de munți. De fapt, izvoare și rîuri sînt peste tot, semne de viață și tot atîtea semne de har. Nu sînt prima oară în Transilvania, dar parcă abia acum îl înțeleg și-l disting mai bine spiritul. Pe noi, cei din Muntenia, de pe dealuri, parcă ne aruncă mîrșii în Dunăre și ne opinesc pe pante și coline, apucîndu-ne cu miințele de prorocile urme, iar piatra este un freamăt de glasuri și

A.I. Zăinescu

Continuare în pag. a 7-a

Un nou și important capitol în bogata cronică a relațiilor de prietenie și colaborare care s-au dezvoltat între Partidul Comunist Român și Partidul Socialist Unit din Germania, între Republica Socialistă România și Republica Democrată Germană: noul dialog la nivel înalt, ce urmează frecvențelor întâlnirilor de la București și Berlin, între tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Erich Honecker. Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în R.D. Germană, convorbirile purtate și înțelegerile asupra cărora s-a convenit, consacrate, așa cum s-a subliniat, posibilității noi de dezvoltare a colaborării și cooperării d.n.

tre cele două țări, țări și popoare, în interesul reciproc, al cauzelor și socializmului.

În cadrul unei ceremonii, tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a fost înminal, de către tovarășul Erich Honecker, Ordinul „Karl Marx”, cel mai înalt ordin al R.D. Germane, conferit prin decret cu prilejul celei de a 70-a aniversări a zilei de naștere, pentru contribuția adusă de secretarul general al partidului nostru la întărirea și dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare dintre partidele și popoarele celor două țări.

1918-1988: 70 DE ANI DE LA MAREA UNIRE

CATALOGUL CORĂBIILOR

Desemnul Unirii

Cum călătoreau Vechii? Cîteva botezuri de ani, pe jos. Pe cai, mai apoi. Cu caii au tirat lespezi de templu, cu caii au desenat părelnice, fumeoase hotare de țări. Știm cu ce viteză înaintau caii bătrînilor sfîșind cu copitele hărțile de piele ale imperiilor regatelor și republicilor Dintîi. Nu mai reșede decât căi cărora li se îngăduie sper (în zile în care nu se lansează rachete) să pască iarba cosmodromurilor. Drumurile, da, erau neînchipuit de rele față cu cele călitate acum de pașii noștri: rînuri ale lor pot încă să fie contemplate.

Nu i-ar fi greu cînta înzestrat cu scule de măsurare electronice să calculeze, cu aproximație îngăduite, drumurile, să zicem ale lui Mihai Viteazul. În orice unitate de măsură kilometri, leghe, verște, ba chiar (nu sună deloc nepotrivit) noduri marinărești, dată fiind fala înaintașului său Mircea de a se și singur stăpînitor pe multe țări ale țării sale dină, „Marea cea mare”.

Cifra ar uimi: s-ar zice că Mihai a trăit și a luptat călare. Numai moartea i-a fost pedestră. Cînd a mai avut timp omul ăsta să se odihnească ori să se veselească, să dicteze (bun scriitor!) scrisori, să se ospăteze și, mai cu seamă, să lase urmași?

Numai pentru a realiza fabulos-străluțelul Desemnul al Unirii a bătut un drum magellanic! Așa gîndesc aflat în ospăția Albei Lulii, așa mi-am zis privind eu printr-un vitral al palatului lui Rudolf, din Praga, așa îmi spun cînd sînt la Suceava. Îl știu, îl aud, îl văd. E de totdeauna grăbit. Căi sînt spume. Calcă apăsat, ușor nesigur (așa calcă oamenii mărilor) și

bărbații tencuși pe cai), dă porunci scurte, aruncă priviri feroase. Vocea? Aspră, tunătoare, ușor popoasă (desi nu se are bine cu popii) vocea bărbatului deprins cu bălăia, cu iarma, cu iadul.

Nu pot desăvîrși ideea de Unire a românilor de evocarea Viteazului și în fiecare Decembrie mă simt, sunt pe-un cal alb, însoțit al umorului: în trecerea pe sub bolțile Albei Lulii.

Mă simt bogat cu acest semnificativ dat ce lipsește popoarelor ce n-au știut dezbinările Obștii: Unirea.

Încă tinără față cu alte motive de milenare ori seculare aniversări. Ca o ninsoare, ca o limpede rotire de ape, Unirea cea mare are vîrsta mamei mele. Ani puțini, decenii și ele puține, dar ce adîncă e înlînărarea lor, cîtă viață palpă în lor ce am trăit de la împărțirea Unirii dină acum, ce concentrat de timp! Unirea, o emoție perenă.

Unirea e timp fluid: a fost ieri, mai-ieri, e azi, va fi miine. E a noastră atîtă cît o merităm, turn urcat cu ochii, fîntînă cu ciutură, pod de casă, timp de pisanie. E a noastră cît simțim hărnic, cît simțim demni, cît nu ne pierdem gustul de a trăi liberi și priceperea de a ne apropia viitorul. Nesuferind umilnita,

Gheorghe Tomozei

Continuare în pag. a 2-a

TIMPUL ISTORIC AL PATRIEI

(în pag. a 3-a)

EMINESCIANA

Ființa Poetului

de Edgar Papu

este vorba de o carte sosită din Elvetia, dar scrisă în românește. Chiar din titlu se desprinde caracterul ademenitor, absorbant și, totodată, infirmitător, neobișnuit al lucrării. Se numește *Eminescu și abisul ontologic*, iar autoarea, Svetlana Paleologu Matta, conferențiară de romanică la Zürich, este aceeași Svetlana Matta care, cu 20 de ani în urmă — 1968 — ne dăruise, tot de-ocolo, prima și revelatoare monografie *„L'existence poétique de Bacovia”*. După două decenii densitate revelații și-a crescut ponderea atît prin sedimentarea anilor cît și prin cota în sine mai urcată a obiectului ei. Cu această calitate sporită ne întîmpină *Eminescu și abisul ontologic*.

Pînă acum cercările eminesciologice, inclusiv ale lui George Călinescu, s-au îndreptat, în general, către scrutarea imanenței textului, operația dusă uneori cu o incontestabilă subtilitate. Iată, însă, că Svetlana Paleologu Matta încearcă să reușească să se avînte în aventura cea mare. Îi interpretează pe Eminescu căutînd transcendența, parca nevăzută, greu sesizabilă, și totuși umitor de prezentă în creația poetului. Dar cît de chinătoare i-a fost această uriașă tentativă, aproape ca și lui Eminescu însuși! Este cumpănit de greu să-l urmezi fidel și apropiat pe poetul nostru în ceea ce, ascunzîndu-se, nu se vede, și numai se simte. Nu poți să-l detectezi cu adevărat călău și ținta decît îndrăznind ceea ce chiar el a îndrăznit. De aceea și mărturisirea finală a autoarei ne apare nespuse de tulburătoare. „Am scris această studiu — ne comuncă dăruitor Svetlana — cu suferință și întreruperi, în cea mai dublă și sentimentuală.” Si-a dat seama că, pentru a-l înțelege din adînc pe Eminescu, se cere să-l retrăiești însăși durerea nebunștii încercări care i-a generat neamănunțit creație. Cu alte cuvinte, tre-

Continuare în pag. a 6-a

„Vistieria nemărginitei iubiri”

Cînd în preajma actului fundamental al mării și definitive noastre Uniri de la 1 Decembrie 1918 ziarul „Românul” din Arad publica pateticul manifest „Către popoarele lumii” prin care se făcea cunoscută hotărîrea de neclintit a românilor de a întreg cuprinsul Transilvaniei de a pieri mai bine decît a suferi mai departe sclavia și atîrnarea”, se exprima nu numai dorința arzătoare a acel moment a fiilor acestui plai străbun, cî și visul de veacuri al tuturor înaintașilor, vis plătît nu o dată cu vărsare de sînge și cu jertfa supremă.

Dacă singele vărsat, de-a lungul secolelor, pe altarul unirii și unității noastre de neam ar deveni deodată luminos, s-ar vedea că el ar circumscrie, mai fidel ca orice cartograf, conturul exact al României noastre. Căci n-a fost român și nu este român adevărat care să nu aibă țipărite în sînge pentru todeauna unirea și unitatea noastră de monolit.

Am în față, reproducînd în facsimil, Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia, prin care se constituie, legitim, Unirea de la 1 Decembrie 1918. Și am, de asemenea, înaintea ochilor fotografia publicată de presa vremii a marelui erou ridicat din Seieșul Aradului, bărbatul frumos și neînfricat, Vasile Goldiș, care a citit Rezoluția în auzul celor peste o sută de mii de români participanți la adunarea de pe Cîmpul lui Horia. Rezoluția la elaborarea căreia, sînt sigur, viteazul tribun și-a adus o contribuție insemnată, dedicîndu-i multe nopți albe.

Provenit din rîndul țărănimii satelor arădene, devenind, cu timpul, unul dintre marii bărbați politici ai Transilvaniei și unul dintre cei mai progresiști oameni ai vremii sale, Vasile Goldiș n-a uitat nici o clipă obrușia sa țărănească, păstrînd tot timpul o strînsă legătură cu oamenii satelor. Așa, bunăoară, citim dintr-o scrisoare a sa, datată din anul 1910, scrisoare adresată unui prieten din copilărie rămas la țară, și publicată în „Tribuna” din Arad: „Ești sîrac, Gheorghe, știu. Dar, vezi, mie tu-mi ești mai scump ca împăratul, cu toate bogățiile lui, că tu porți în sufletul tău toată visteria nemărginitei iubiri pentru neam. Tu nu cunoști altă mîrire, decît mîrirea de a sluji națiunii românești.”

Slatornic în prietenie, același țărăn, Vasile Goldiș, aflat în culmea gloriei sale, cu un an înainte morții survenite în 1934 (citim dintr-o publicatie arădeană), îi scrie cu aceeași dragoste, continuînd, pară, scrisoarea trimisă în urmă cu 23 de ani: „Noi am rămas săraci, dar bogăția mare sufletescă ne-am adunat-o, știind că am făcut totdeauna ce am putut să facem, în vremile vechi, luptînd cu neclintite credințe împotriva dușmanilor de moarte ai României.”

Scriu această însemnare și mă gîndesc la marele patriot Vasile Goldiș, mă gîndesc la toți patrioții transilvăneni și din întreaga Românie care au luptat pentru desăvîrșirea Unirii de la 1 Decembrie 1918.

Mă gîndesc totodată, că, în timpul adolescenței mele, cînd eram elev la școala „Moise

Dim. Rachici

Continuare în pag. a 7-a

ÎN SPIRITUL TEZELOR PENTRU PLENARA C.C. AL P.C.R.

Generație și creație

Vast sistem de activități cultural-educative, consacrate formării, în spiritul umanismului revoluționar, a omului nou, a personalității armonioase a acestuia. Festivalul național „Cîntarea României” se adresează, atît prin premisele sale cît și prin finalitate, în primul rînd tineretului aflat la vîrsta cînd profilul său politic și moral, trăsăturile sale de caracter, orizontul de cultură sînt în plin proces de configurare. Receptivitatea față de tot ce e nobil și frumos ca valoare umană acum e mai plastică decît oricînd. După cum și setea de creație, importanța și valoarea lor educativă pentru tînră generație care trebuie să se afirme nu numai ca beneficiară a lor, ci și ca animatoare și creatoare. Cu atît mai firească ne-a apărut o asemenea amplă rațiune de a face, în așa fel, înfăptuiri adresate tinerii generații, căreia i-a cerut în mod expres să-și sporească preocupările în domeniul cultural. Fapt este că și pînă în prezent, la cele șase ediții ale Festivalului ca și la etapa de masă, a celor în curs de desfășurare, tinerii, dacă e să facem o statistică, sînt cei mai numeroși ca participare. Și cînd spunem aceasta, nu ne referim numai la elevii și studenții care, datorită programului de studii beneficizant de o organizare specială, proprie, a concursurilor lor. Dar, în mod real, înseși formatele artistice ale sindicatelor și așezămintelor culturale au în componența lor, în bună măsură, tot tinerii. Este drept că și la acest nivel al concursurilor, Uniunea Tineretului Comunist și-a înscris indoeșchi la ultimele ediții ale Festivalului un număr de formații proprii la mai toate genurile artistice. Pe ansamblu vorbind, s-ar părea că în ce privește participarea tineretului la manifestările și concursurile din cadrul Festivalului național „Cîntarea României”, nu e lipsită de pondere importanța, mai ales sub raport numeric.

Nicolae Stoian

Continuare în pag. a 2-a

Vis de iarnă

Mireia Micu este, fără îndoială, un poet autentic, răsunător. Chiar dacă talentul de „parodist” al autorului a eclipsat (în ochii unora) literatura sobră a creației sale, acest lucru nu trebuie să permanentizeze o falsă impresie. Mireia Micu a fost și continuă să fie un nedreptățit de critică, un absent din atenția datată, uneori optici greșite. Dar oare este singurul exemplu în poezia actuală? Autor a aproape 20 de volume (dacă punem la socoteală memorialistica și cele cîteva cărți pentru copii) el și-a periclitat onorarea statutului de scriitor „serios” prin rafalele sale parodice care i-au adus faima de autor dominical. Dar adevărata sa ipostază lirică, profundă și originală, o descoperim în volumele „Izvorul” (1962), „Frumusețile zilnice” (1967) „Teama de ogîznă” (1971), „Vîntoarea de seară” (1973), „Mîrșă pentru prima oară” (1980), „Poeme pentru mama” (1984) unde vedem strălucind filonul de aur al Poeziei.

De pe coperta volumului „Noptile risipitorului” (1969) ne privește chipul unui tînar în ochii căreia deslușim tălăsurile tăcutității dar și un accent de melancolie — trăsături care se regăsește de altfel, în toată creația sa lirică. Născut în nordul Ardealului, în apropierea Apusenilor, firea sa păstrează dirigența țărănească a urmașilor lui Iancu, acea rigoare etică a oamenilor de prin patrie a ochii și o vădită înapetență spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne. Poetul, dincolo de rarele sale ipostaze joviale, e mai decît un taciturn, dar mereu să dea o replică „în răspăr”, temperamentalul său „păduros” nu suportă forțata orășului, gîndul și se întoarce mereu spre satul copilăriei ascuns între mîrșă, spre „dimențiile” vieții moderne.

ISTORIE TRAITA

Octavian Goga: „Nu mai sint Carpații”

La 19 august 1916, citeva zile de la ofensiva armatei romane abia intrate in focul razboiului european...

Sint atat de palpabile zilele acestea, incit vorbele isi pierd relieful, condeiul se fringe sub povara emotiei...

In zadar stau la masa ce-o foale de hirtie alba sa cobor pe ea o frintura din cea mai sfinita epopa...

Nu stiu ce mister al ironiei m-a invrednicit sa trasesc aceste clipe si nu inleget ce bine voi fi facut in viața de mi-a fost dat sa ajung ziua cind gura mea poate sa rostiasc adevarul incricoșat...

...Se poate vorbi de o „obsesie” a muntelui in scrierile lui Goga. El gâsim prezent in intreaga lui finia...

Noi, astăzi, mai ales generatiile (inca) tinere, am capatat o imagine oarecum matematic-geometrizata, simplificata si simplista oricum...

Constinta jertei si a victoriei ne-a ramas in trecut. Acel moment al izbucnirii noastre de la 14 august 1916, insa, sta — orice s-ar zice — plantat in calcule si teorii...

A face, insa, din aceasta prevedere, din aceasta extrema rezervă, punct central al investigatiilor istorice (de manual) — iată o optica geometrizanta, simplista, asupra unui trecut...

Patrimoniul unui eveniment

In ziua de a restitui, pentru uzul romanilor, documentele fundamentale apartinand istoriei proprii, incepe a se concretiza dacă primiv impunatoarele culgeri ce infatisoaza momente de rascurce, ore astrale...

le. Odată proclamat acest principiu, țara n-a mai stat pe gânduri in cumpăna alegerii. Teama, cită și dacă a existat, a fost că el nu se va respecta...

Nici pentru Octavian Goga, nici pentru ceilalti ardeleni luptatori, „ostasi ai cuvintului” cum îi numeste Iorga...

In 1919, după război, Eugen Lovinescu antologia in revista sa Lumina pentru toti un text publicat de către Octavian Goga in volumul „Strigăte in pustiu”...

...Două categorii de oameni noi s-au ivit la București. Vin din două lumi deosebite, cu psihologie opusa, cu credințe și ținte care se ciocnesc...

Unii, despre care se va vorbi puțin in aceste rânduri, sint cei cu hirtii in rețuță, vizate de legatia germană și austriacă. Au năpădit toate vagoanele de tren ca la intia, toate hotelurile mai bune, toate restaurantele...

Se pot vedea și ziua la amiază in fața palatului, cind se schimbă garda. Urmează cu buzele strinse pasul plutonului de dorobanți intrasr in fata celei dintii uniforme de soldat...

Suntem din Ardeal, domnule, și-am venit aici să intrăm voluntari in armata română...

multimea de izvoare locale, alcătuint acestea o istorie a vernacularului care, in istoria românească, apartine deopotrivă, prin contribuții și spirit, întregului național. De aci, din aceste fragmente de viață românească regională, ce sint totodată materie a unei vieți naționale întregi...

„SE ADUNA ȚARA” — relief in bronz de pe „Monumentul Eroilor” de la Cornu — Prahova — operă a sculptorului Nicolae Kruch

„ROMÂNIA”: un ziar pentru Unire!

Sermonind filele îngălbenite de vreme ale dosarelor fostului Mare Cartier General Român din anii războiului de întregire națională, am avut surpriza de a găsi o parte din arhiva ziarului „România”...

Erau primele zile ale noului an 1917. In condițiile in care in fata ofensivei a Puterilor Centrale și aliaților lor otomano-bulgari, retragerea armatei române pe aliniamentul Carpaților Orientali...

Incepind cu ziua de 2 februarie 1917, mai intii ca o simplă foale, apoi avind putine pagini, timp de doi ani — cu unele intreruperi — gazeta își va indeplini cu prisosinta misiunea ce i-a fost incredințată...

Zi de zi, „România” a contribuit la readucerea primăverii in suflete, la dobindirea increderei in propriile noastre forțe îndrumându-le prin puterea cuvintului spre victorie, spre Marea Unire...

24 Ianuarie 1918 găsea inimile celor de la „România”, (la fel ca și cele ale românilor de pretutindeni) mai tari, mai hotărâte să implinească vreaa mult dorită...

La începutul unui an de dramatice confruntări cu capetele ostile românismului, dreptății sale, timp in care clipele de cumpănă și grele încercări au alternat cu cele de bucurie ale înfăptuirilor...

Si acest viitor avea să prindă contururi concrete in ani care au urmat, la edificarea lui răspundind prezent și scriitorii, cărturarii neamului.

Afirmarea idealului unității naționale, a încrederei in izbănda finală a luptei întregului popor, a constituit o coordonată fundamentală a programului ziarului intitulat sugestiv, ca „simbol al tuturor aspirațiilor noastre naționale”...

Nesecate resurse sufletești ofereau omeniilor exemplul unei rezistențe eroice care avea să culmineze prin strălucitele biruințe de la Mărășești, Mărășești și Otuz in vara anului 1917...

De fiii lui, de orice neam ar fi, Crescuți sub sceptrul lui Mihai, Cind dintr-o inimă s-a născut un suflet, Cind dintr-o inimă s-a născut un suflet...

Ardealul după Mihai N-a fost un vis. O realitate pură Ne-a îndalțat Unirea — stea pe cer, Și secole de dragoste și ură Au scris destinul celor ce nu pier...

Ardealul viu, stă mărturie sfintă Că umbra lui Mihai trăiește noi, Unind țări in limba ce cuvintă In gri de sânge și de duși eroi...

Verde ogorul de semințe lege o neamului me in Bărgan și Moldova pe Cimpia Libertății gorunul unirii tină sub oricare stea

Și e acasă la el sub cele trei culori finia-finișă și năma cuvintele știu dragostea lui de patrie

Oda Ura n-a adus niciodată fericirea cuiva viața mea e iubire și iubirea e patria mea oricare am unvers e poartă, unul cu sine și are dreptul la un unvers o multime de multimi este viața diferență-ntră rău și-ntră bine diferența mea e Adunarea de la Alba Iulia o dată in lume orizontul nu-i deloc mai inalt nici va fi ca inalta inimă-n noi care bate mereu dintr-o inimă-n alta

Lumina Unirii, noi o știm din străbuni, Ea ne-mbracă in straie de sărbătoare Și ne-adună spicetele vază-n cununii Amintindu-ne de trecut-izvoare.

Lumina Unirii, noi o știm din părinți, Pătimosa chemare pe zarea de-acasă, Cind trecem prin ea ni se par mai fierbinți, Diminețile, și serile, și roua de sub coasă.

Lumina Unirii e sădăm in copii Argintindu-i cu mindria de-a fi cei mai buni, Să-nțerească lucrarea din temelii, Implicind visul lăsat din străbuni.

Lumina Unirii e stea de izbândă Care curge, tot curge, din neam, de la Rim Și pe calea Mioriței calindă Irizindu-ne astăzi noul țărâm

Cu florul din adânci cetăți de istorii Mai pură cum n-a fost ea niciodată, De-aceia te cîntăm in zile de glorie, LUMINA UNIRII, steaua noastră cea mai curată!

Cintec Noi am crezut in ea dintr-un trecut Cind visul flutura in depărtări Și cind din doruri ne făceam un scut Țării, tăiată in mai multe țări...

Ardealul după Mihai N-a fost un vis. O realitate pură Ne-a îndalțat Unirea — stea pe cer, Și secole de dragoste și ură Au scris destinul celor ce nu pier...

Ardealul viu, stă mărturie sfintă Că umbra lui Mihai trăiește noi, Unind țări in limba ce cuvintă In gri de sânge și de duși eroi...

Verde ogorul de semințe lege o neamului me in Bărgan și Moldova pe Cimpia Libertății gorunul unirii tină sub oricare stea

Și e acasă la el sub cele trei culori finia-finișă și năma cuvintele știu dragostea lui de patrie

Și e acasă la el sub cele trei culori finia-finișă și năma cuvintele știu dragostea lui de patrie

dana oprită

După douăzeci de ani

Oare cite umbre de cai își leagăna coama-n lumină desinându-și libertatea? De ce blestem a fost iubirea noastră, te-ai gândit? Oare cită suferință (alta) trebuie plătită din nou pentru ca fericirea să poată lua chipul și asemănarea noastră?

Ți-am privit ochii, închiși în sine, atunci când pîndea vise scufundate în apa melancoliei, când tocmal călătoreai spre țărmul Polului Nord sau al Itacăi pierdute, mereu disperat încercând să citești în valurile oglinzii, mereu disperat fugind de privirea întîlnită acolo (demult Penelopa uitase să-și sfișească pinza și să-și primească pețitorii)

dar eu eram departe doar eu eram în noaptea aceea din an când soarele uitase să apună, când visele noastre se numărau încet, prea încet, prea tirziu.

Ce blestem a fost iubirea noastră, te-ai gândit? (demult Penelopa sfișise să-și destrame pinza și să-și izgonească pețitorii).

Magazinul cu iluzii

Priveam cu ochi dilatați de piscă vitrinele colorate din magazinul meu cu iluzii — nimic altceva, doar scilpiri viclene din noul raion de la cinci, un gînd răcit printru sufocantele repetări zilnice, mereu un taxi așteptînd în lața casei un apel telefonic fără răspuns (vă rog cu irina / imi pare rău, ați greșit mă scuzați...)

ierbare străvechi, idei împoate, filituit unui suris — o îmbrățișare trișă într-un tren de provincie, figura cu filtru mușcat de-așteptări — alt suris,

o iubire, scilpiri viclene din noul raion de la cinci. Prin sufletul ca un umerăș pe care îți așezi vechia rochie de seară: obsesii evadate din roșul unui singe de închiriat — oglinzi repetînd sunetul inimii mele, doar tu aproape, doar tu îndepărtîndu-te ca o lumină de bilci căsîndu-te în întunericul.

Bolnav de pietre, de durerea lor la nașterea fierbinte a nisipului, te absolv de iubire, dureri de dinți și mai du siică acum, cînd secunda care tocmai există împletește sălbatic pulvărul călduros din lina unui ieri iluzoriu.

Floarea de cactus

Singurătatea ei, ascunzînd descărnată oglinzi multiplicat-e-n petale — ironia unui gest de despărțire, coborît cu un pumnal în rana deschisă a iubirii. Uimirea ei, citînd printru rînduri cartea destinului — năivă încredere în sine printru spinii cîmîții. Și cîtă viață trăiește nemărginita floare de-o zi, sfîdînd orice lege a firii, cu prefăcută indiferență — bijuterie ciudată, avîrilită din comora cine știe cărui Titanic încropănat să se scufunde.

Infinit cuvînt nepămîntean — oare cit chin a îndurat cel care te-a rostit întîia oară?

Ceva mai tirziu, adică la orele două, sublocotenentul Nicolae Bolcaș era departe, în spatele frontului. Într-o vilă, ascunsă bine pe fundul unei văi înguste, proprietatea unui moșier fugit cine știe unde, comandantul de regimente își organizaseră punctul de intrare numit oficial Expediția gruppenkomando. Un soldat cu pușcă și baionetă păzea intrarea ciuruită de gloanțele trase într-o bătălie mai veche, pe timpul verii.

Leutenant Bolcaș salută pocnind din călcie. Apoi rămase teapăn în poziția reglementară. — Luați loc, domnule Lieutenant! îl invită generalul. Avem multe de discutat.

Comandantul Bolcaș se așeză stînjinit. O stare inexplicabilă de anăstare și teamă îl ținea în cordat mai departe. Generalul nu-i acordă însă atenție decît ceva mai tirziu, după ce încheie calculele sale pe hartă.

— Aș vrea să discutăm despre starea de spirit a trupelor, precum și de un raport sincer, exact. Vă ordon să vorbiți deschis. Comandantul companiei rămase descumpănit. Înțelegea bine scopul întîlnirii. Nu stia însă dacă generalul e capabil să asculte și, mai ales, dacă e în stare să suporte adevărul așa cum e el, nepropriat suflăste de italienii cu care se luptă decît de comandantul care le pretind să fie loiali statului opresor. Orice conflict latent lezează hruș la iveală în stările de tensiune. În linia întâi starea de tensiune e aproape continuă.

— Considerați neopritivă intercalarea trupelor alcătuite din combatanți unguri între trupele românești? — Nu e vorba de intercalare ci de plasarea lor în spatele frontului... În spatele nostru... Ca să ne poată pîndi mai bine... Noi stăm în tranșee sub o permanentă amenințare... A înamicului și a trupelor de represalii... — Au fost însă dezertări repetate și rebeliuni sîngeroase. O armată demnă de acest nume nu poate să tolereze rebeliunea.

Comandantul Bolcaș tăcu. Starea de încordare cu care venise aici se făcu dintr-odată mult mai profundă. Îi era cald. Ar fi vrut să-și descheie vestonul la gît și nu îndrăznea.

— S-a vorbit de un război fulger ca totuși Serbia înfame și neputincioasă. Noi am fost aduși aici de pe frontul sîrbesc. N-a fost un război fulger. Soldații se simt mințiți, înșelați. Au murit prea mulți dintre cei plecați de acasă cu doi ani în urmă! Dacă ar putea, toți ar fugi unde ar vedea cu ochii! Îi ține pe loc frontul cu sirma ghimpată, la care se adaugă pînda neobosită a trupelor mașinare specializate în intervenții urgente. Striviri permanente între ordinele ucigăse primite de la superiori și moartea absurdă în noroi și în murdărie, soldații se gîndesc și la reparațiile îndepărtate contra celor rămași acasă!... De cînd se știe că România a declarat război Austro-Ungariei, soldații nu mai doresc altceva decît să treacă la italieni... Pînă la urmă, în tranșeele de acasă au fost cu flori și cu steaguri tricolore să întîmpline trupele armatei române... Toți soldații au început să vorbească de prăbușirea Imperiului... Soldații se regăsesc

pe ei înșiși ca oameni, nu într-o disciplină oarbă, mecanică, în datoria abstractă față de stat, ci în iubirea profundă, nemărginită, față de ai lor de acasă. Față de neamul românesc căruia îi aparțin. Consideră că aducerea trupelor formate din români pe frontul de la Isonzo a fost o foarte gravă eroare psihologică și tactică... Soldații sînt la capătul puterilor.

— Unitățile alcătuite din români, îl corectă generalul, nu luptă numai pe frontul italian... Ele sînt răspîndite pe toate fronturile... Nu e nici un secret că sînt și trupe românești care au misiuni în interior... Armata imperială este o instituție unitară. Ea nu poate face o distincție specială între români și neromâni.

— Această distincție există totuși. E în firea lucrurilor. Și e plină de consecințe. Înainte de a fi supuși ai Imperiului, constrînși să asculte orbeste de ordine, soldații sînt oameni, oameni obișnuiți, cu sufletul cutreierat aproape tot timpul de întrebări și neliniști, de felurite îndemnuri. Cînd luptele încetează pentru anumite răstimpuri și soldații se regăsesc între ei ca oameni necăjiți, ca români, înainte de toate, preoștia imensă dintre obligațiile impuse de stat și atașamentul afectiv față de totuși de un neam cu ei se face de neîntrec... Mulți dintre ostașii mei, dominați aproape tot timpul de o constiință nenorocită, insuportabilă, ar dori să fie luați prizonieri... Sau... măcar luați de pe front și trimisi la trupele care au misiuni în interior... Frontul intern îl se pare mai suportabil decît tranșeele... Poate că și este mai suportabil. Sînt multe unități și subunități care au suferit pierderi grele... Știi, desigur, de regimentul 64 Bistrita, format din români, care a fost adus pe linia întâi chiar de la deschiderea frontului...

— Ce înțeleg soldații prin frontul intern? — Pentru ei este o salvare din iadul tranșeei... Este și o posibilă răfuială cu cei ce i-au trimis ca să moră... Frontul intern este frontul tuturor răfuțiilor îndelung așteptate, îndelung amînată... Ura veche, mocnită, năste și dorința de răfuială... Au fost înșelați... Este firesc să dorească să-și judece acasă pe aceia care i-au înșelat.

— Trece cite-un cerb sau căprioară, Lupii urlă-n noapte hăituiți.

Somnul se prefacă în hăităș, Focuri s-au aprins pe dealul firii; Pină-n neîntînd duce-m-aș Să rostesc o rugă nemuririi.

O idee cade fulgerată, Rătăcit un foc lovește-n plin, Sub ninsoare aasele-i de vată Se prefacă în floare de pelin.

Arde-n mine semn de vinătoare, Luna bicuie un vis pe-afară, Prin hăișul minții zarvă mare, Vinătoarea nopții mă-nțioară.

Armele pocnesc la ceas de seară, Cad luferii din cer uimiți,

mihail diaconescu

● Romanul Sacrificiul, care urmează să apară în curînd la Editura Cartea Românească, este un nou moment din fenomenologia narativă a spiritualității române la care lucrez de mai mulți ani și din care plin în prezent au fost publicate Culoarele singelui (1973), Adevărul rețorului Lucaci (1977), Umbrele nopții (1980), Calea istoria spre zei (1982), Speranța (1984), Depărțarea și timpul (1986).

Acțiunea romanului Sacrificiul se desfășoară în Bihor, pe valea Crișului Negru, la Beiuș, la Oradea, la București, la Iași precum și în unele capitale europene dar îndeosebi în mediile intelectuale românești din Transilvania în anul dinaintea și din timpul primului război mondial. Sînt evocate deasemenea mediile politice și diplomatice românești și străine implicate în evoluția evenimentelor care au dus la prăbușirea imperiilor antebelice și la înfăptuirea Marii noastre Proclamații la 1 decembrie 1918 la Alba-Iulia. Eroii romanului sînt intelectuali și marșuri, simboluri sublimale ale tensiunilor bune, ale puterii de creație spirituală și ale cauzelor noastre naționale. Roman istoric, roman biografic și roman parabolă, dar mai ales roman preocupat să evocare narativ modul în care trăirea etică a relațiilor umane determină morală legăturilor între țări și popoare, Sacrificiul se realizează ca o dezbateri în care iracund și sublimul se împletește cu violența istoriei și cu marile conflicte sociale. Ca și celelalte romane ale mele, Sacrificiul este în egală măsură o creație perfect autonomă și totodată o parie importantă a construcției epice de mare amploare la care aspir și pe care o întregesc cu fiecare din cărțile care mi-au apar.

sisifciția

Generalul se posomoni dintr-odată. Se vedea că e foarte pătruns de tot ce aude. Asta nu-l împiedica totuși să arate că nu-i place să l se vorbească astfel.

— Gradată și ofiterii nu le amintesc acestor soldați de ideea de datorie? Pentru orice ofiter datoria este o chestiune de onoare și demnitate.

Zicînd aceasta se ridică în picioare. Din modul în care muta hărțile pe pe masă, era clar că discuta cu energia. Comandantul de companie se ridică de asemenea.

— Soldații înțeleg tot mai mult, preciză el împede, că datorită de care îl se spune mereu e corelată cu dreptul ireponsabil pe care deținătorii puterii și i-au asumat cînd i-au trimis să moră pe front ca pe niște vite la abator... Ei au priceput aici, în tranșee, printru cadavrele că dreptul și datoria sînt numele sub care se ascund neleguirile acestor stăpîni fără milă.

Generalul se posomoni dintr-odată. Se vedea că e foarte pătruns de tot ce aude. Asta nu-l împiedica totuși să arate că nu-i place să l se vorbească astfel.

— Gradată și ofiterii nu le amintesc acestor soldați de ideea de datorie? Pentru orice ofiter datoria este o chestiune de onoare și demnitate.

Zicînd aceasta se ridică în picioare. Din modul în care muta hărțile pe pe masă, era clar că discuta cu energia. Comandantul de companie se ridică de asemenea.

— Soldații înțeleg tot mai mult, preciză el împede, că datorită de care îl se spune mereu e corelată cu dreptul ireponsabil pe care deținătorii puterii și i-au asumat cînd i-au trimis să moră pe front ca pe niște vite la abator... Ei au priceput aici, în tranșee, printru cadavrele că dreptul și datoria sînt numele sub care se ascund neleguirile acestor stăpîni fără milă.

Nerostiri așteaptă lingă buze, Temeri vîguite sparg tăcerea; Vinătorii-mpușca cu obuze Hăituitul animal Durerea.

Nici un zbor nu va cădea ucis, Somnul se întoarce obosit; Dincolo de pleoapă — alb abis, Spoziu încol și infinit...

De-aceea Se-noroc rostirile în nerostiri Ca un fier albastru de măsoare, De-aceea ard miresele în miri Ca stelele-n adîncuri luminoase.

Înalt, doar clopotele sparg țîhla Acelor zei cu trup de chihlimbar, De-aceea vinul alb inundă via Tăcerilor cu simbre de jar.

Curg doinele pe-o gură de caval, Alb rîu strălîmînd din spre izvoroare De-aceea apele din mal în mal Ard lutul viltoarelor ulcioare.

Stejarii vechi au glasul rugînit, De-aceea-și duc memoria în gene, De-aceea trupul lor e vajnic mit, Izvor pentru necrislele poeme.

tudor matreșu

Confesiune

Mai trec prin cercuri fără pleoapă Înspre zidiri alunecînd Cu visele plutind pe apa Ca o tăcere peste gînd.

La țărmul alb auz tîrziu Istoriei ce-o simt cum fierbe Între rodiri, precum ni-î glia, Urcîndu-și gloria în jerbe...

Și iar mă-nțeb de ce sînt grele Alitea vecuri de sudoare, Și văd lumina din inele Cum suie lin în fiecare...

Vinătoare

Arde-n mine semn de vinătoare, Luna bicuie un vis pe-afară, Prin hăișul minții zarvă mare, Vinătoarea nopții mă-nțioară.

Armele pocnesc la ceas de seară, Cad luferii din cer uimiți,

Trece cite-un cerb sau căprioară, Lupii urlă-n noapte hăituiți.

Somnul se prefacă în hăităș, Focuri s-au aprins pe dealul firii; Pină-n neîntînd duce-m-aș Să rostesc o rugă nemuririi.

O idee cade fulgerată, Rătăcit un foc lovește-n plin, Sub ninsoare aasele-i de vată Se prefacă în floare de pelin.

Arde-n mine semn de vinătoare, Luna bicuie un vis pe-afară, Prin hăișul minții zarvă mare, Vinătoarea nopții mă-nțioară.

Armele pocnesc la ceas de seară, Cad luferii din cer uimiți,

Și iar mă-nțeb de ce sînt grele Alitea vecuri de sudoare, Și văd lumina din inele Cum suie lin în fiecare...

Arde-n mine semn de vinătoare, Luna bicuie un vis pe-afară, Prin hăișul minții zarvă mare, Vinătoarea nopții mă-nțioară.

Armele pocnesc la ceas de seară, Cad luferii din cer uimiți,

Și iar mă-nțeb de ce sînt grele Alitea vecuri de sudoare, Și văd lumina din inele Cum suie lin în fiecare...

Arde-n mine semn de vinătoare, Luna bicuie un vis pe-afară, Prin hăișul minții zarvă mare, Vinătoarea nopții mă-nțioară.

Armele pocnesc la ceas de seară, Cad luferii din cer uimiți,

teatru

„O femeie drăguță...“

LA TEATRUL DIN BOTOȘANI

Dacă nu s-ar fi numit altă de lung și de provocator, „O femeie drăguță cu o floare și ferestre spre Nord“, farsa sentimentală a dramaturgului sovietic Eduard Radzinski s-ar fi chemat Aelita, cu numele femeii, superbă în năvitatea ei de a crede viața pe cuvînt. O pledoarie deci, suav tragică și dramatic nostalgic, pentru existența tulburătoare și tulburată a femeii moderne, o conștiințioasă Penelopa care adună de-a valma, în cîntecul ei de lebdă rănită, accente mai la modă, mai desuete, din destinul marilor eroine care au traversat literatura. Beneficiind de o partitură complexă și spectaculoasă, Aelita îndulgoșează și revolvă prin credulitate, bunătațe și împăcare cu rosturile triste ale existenței. Sentimentală, stîngace în dorința ei de tandrețe, Aelita — muncitoare la o fabrică de spirit — va fi trădată, santajată, părăsită, și totuși va fi mînuată prin puterea de a rezista în puritate de a aștepta miracolul, cu gîndul la fericirea nepătată, inventînd din realismul crud semnele iubirii care întîrzie să apară. Mai este Aelita și o luptătoare solitară într-un cîmp de oglinzi care deformează lasități, orgolii, neputințe, ea prîndu-și privirea spre mirajul lumii eliberate de elucubrările înțeleștări pe lucruri și semnificații minore. Această femeie trăiește,

așteaptă și speră, fără zgomot și ostentație, de fiecare dată invinsă și cîștigătoare a unui țîrm mai puțin știu: realitatea din imediata apropiere convertită în visual trînzirilor interioare. Comunică sentimental cu cei din jur, ei mimează sentimente, Aelita se imaginează artistă, își inventează zborul, ei sînt prinși în acte concrete, se

Carmen Firan

film

Zilele filmului sovietic

Traditionala manifestare cinematografică a primei decade a lunii noiembrie, desfășurată la București, Reșița și Timișoara — Zilele filmului sovietic — a constituit o bună ocazie pentru cunoașterea citiva direcții de creație dintr-o producție amplă, de mare diversitate, polarizată între opere de vîrf, incontestabile, cu mare ecou în viața competițiilor artistice internaționale și titluri realizate cu desăvîrșit profesionalism. Prima categorie a fost exemplificată de filmul unui tînăr debutant, regizorul Iuri Kar — Miine a fost război, peliculă inspirată de o năvelă a scriitorului Boris Vasiliev, Sondind o temă obsedantă, cineastul face apel la trecut pentru a-l interpreta și înțelege prin coordonatele sensibilității prezentului, conferind profunzime unei construcții dramatice despre fanatism și intoleranță. Universul adolescentin în prag de război este surprins de Iuri Kar în contact cu marile întrebări existențiale ale umanității, despre iubire, ură și moarte, raporturile individului cu istoria fiind egal departate atît de melodramă, cit și de didacticism. Arta cineastului se decantează în forța cu care sugerează punctul de vedere personal într-o ecuație din care nu lipsesc sensurile filosofice adînci și

Toți soldații mel dorece ca România să învingă mai repede! Tocmai pentru a-î scăpa de fărădelegie la care sînt supuși aproape tot timpul... Ei cred că deținătorii puterii vor trebui să plătească pentru toate neleguirile lor. Generalul izbîi pe neașteptate cu pumnul în masă. Ajuns la năutul rădăcii. — Domnule Lieutenant, rosti el la fel de tăios, dumneavoastră sînteți ofiter sau agitator anarhist? — Abia acum comandantul de companie simți că se înăbușă cu adevărat. Sudoarea îi scălda toată fruntea. Se stersese necrușitat cu o cîmă murdară pe care și-o scoase din buzunarul pantalonilor. — Sînt un om realist, se apăra el. Imi permit să vă atrag atenția că aprecierei situației de pe front nu are nicio valoare dacă starea de spirit a combatanților e îngorată. — Vă atrag și eu atenția că sînteți un defetist. Ca infracțiune deosebit de gravă conștind în emitera și răspîndirea pe timp de război a unor informații tendentioase, ce contravin politicii oficiale, referitoare la starea de spirit a combatanților sau cu privire la situația politică și socială a statului, defetismul intră în prevederile penale de care se ocupă Curtea Marțială. Ca ofiter și jurist cunoașteți bine aceste lucruri... Pedepșa capitală e prevăzută în mod expres pentru orice defetist... Modu în care cereți și vorbiți arată un defetism racial!

Leutenant Bolcaș închise pleoapele de parcă generalul i-ar fi pleșnit între ochi. Apoi le deschise. De încordare și de căldură inima îl batea în piept nebușește. Sîntelei român, îl reamînti îl generalului. Cînd i-ai vizitat în tranșee, acesta a fost singurul lucru pe care l-au înțeles soldații și gradății din subordinea mea... Aș fi putut să vă mint... Nu-mi pare rău de această sinceritate... Am convingerea fermă că generalul baron Boeriu nu poate fi un neleguitor!

Generalul făcu o mișcare necugetată. O călmă rădă deschisă, aflată la îndemîna se vîrșă pe hărțile desfăcute. — De ajuns! I strigă el pe neașteptate. Sînteți liber!

Leutenant Bolcaș pocni din călcie și salută scurt. Apoi părăsi încăperea. Din cauza încordării și a bătăilor nebunesci ale inimii abia reuși să apese pe clanță.

Afară, sub soarele nemilos, înaintînd un timp fără să stie ce face.

Utin mai tirziu se lămurii și cealaltă cauză a inspecțiilor și neliniștii marilor comandanți. Italianii declarară un atac furibund de artilerie drept acțiune pregătitoare a unei noi ofensive. Li se răspunde cu cele peste optzeci de tunuri de la toate bateriile austro-ungare cite erau în sector. Alergînd să dea ordine, îndemîndu-și ostașii să ocupe pozițiile, să fie gata de apărare, sublocotenentul Bolcaș avea tot timpul înainte doar întîlnirea cu generalul Boeriu. Generalul fusese necrușător. Dar dacă era, într-adevăr, alt de necrușător, cum se arătase în vorbe, de ce nu trimitea soldații să-l aresteze și să-l predea, în conformitate cu legile și regulamentele militare, unei curți marțiale menite să reprime sever tocmă astfel de atitudini? Sau poate că generalul preocupat înainte de toate de știrile privitoare la atacul acesta nenorocit îl mai lăsase liber doar pentru încă o scurtă bucată de timp urmînd ca acțiunea lui de clarificare a situației la compania a 2-a să fie întreprinsă mult mai tirziu și mult mai temelnic.

Agățat de buza tranșeei, urmînd cu intrîngurare amănunțite liniilor urmăre la care se năvăliseră mici și scilpiriți de parăzite, Leutenant Bolcaș nu putea scăpa de gîndul săi-rotor că o eroare îngrozitoare, definitivă, se petrecuse atunci la Viena, cînd în loc să-î însotească pe amicul Romulus Brad în drumul său către București, se decise să se întoarcă la al său, la Beiuș. Ce se năvăliseră în sufletul său de dusele acesta? Poate că din sentimentul de datorie față de ai lui, față de mama, în primul rînd, care îl aștepta și acum la Remetea, rugîndu-se plină de evlavie în fața icoanelor, față de Gheorghe, trimis și el și rămas mai departe pe frontul de mîncare și de apă, și de toți ceilalți, în ultimele luni doar citeva scrisori, față de Laura, pe care o visa uneori chemîndu-î somnul cu mingierile ei ca o lumină blîndă și moale care surpa întunericul, tot ca atunci, în noaptea aceea plină de tunete și de trînzete cînd dorise să îmbrățișeze pe fratele său, pe Ciurdiță, Ciurdiță, maestrul și apoi asociatul său în advocatură, sau față de doamna Viora, al cărei farmec blînd se asocia totdeauna cu imaginea întîlnirilor de la saloni și literar din după-amiezile de duminică acasă, și de marea alții de care aici, în tranșee, printru soldații și noroșii ei amîntea doar în treacă. Sentimentul de datorie față de cei din conducerea Partidului Național Român nu lipsise nici el din acest îndemn obscur și atotputernic — care îl minase de viața sa. Era un sentiment real și profund.

Acum și-l detesta. Tocmai acest sentiment fusese cauza lașității sale morale din momentele decisive de la Viena, cînd nu fusese în stare să plece împreună cu Romulus. Același sentiment față de toți cei brași ai lui era cauza reținerii de care dăduse dovadă în cele ocazii mai vechi cînd ar fi putut încerca să evadeze la italieni. Și tot același sentiment îl ținea acum în tranșee îndemîndu-î să alerge ca un beznatic, să împărtășe ordine scurte și aspre, strigăte din adîncul răunchilor, să dea atîta efort și alergătură încuș să gîfite. Prăbușirea în sine, devastatoare, continua, în cetini pasul. Destrămarea și neputința interioară îl secau de orice voință. Sergentul Mihail Boiș și caporalul Florea Todortu nu erau lingă el să-l ajute. Forțata ostășilor care cărau din adaposturi munițiile și armamentul, în loc să-î invioare îl năucea. Se auzeau strigăte, ordine și îndemnuri. Noroiul defăia sub bocancii soldaților.

Pe neașteptate defăurările artileriei înălice se rădă mai cumplită ca oricînd. Era, de fapt o tragere continuă, care creștea cu fiecare clipă. Mascate mai înainte, gurile de foc îndeosebi tunurile grele, cu calibrul de 149 de milimetri și mortierele de 30,5, se puteau vedea acum foarte bine, rîșpite în depărțare o mare distanță, vîrșînd fărîngă de foc pe suprafețe lungi. Către drum, apocalipsă și iadul se amestecau într-o învîlmășeală de fum, de pămînt și de flăcări, de valete prelungi și îndemnuri nedeslucite. După exploziile urșite de traseele din suprafețele de pămînt și de dragătețe de pămînt și bucatile de lemn împărtășite razanț pînă la sute de metri dar îndeosebi după răspunsul artileriei imperiale, la fel de invergnat și de necrușător ca al înamicului, se putea

Poeme de dan laurențiu

de aici înainte un ipotetic drum
al soarelui
astăzi lumina rece a ochilor tăi mi-a părut
când imi lovea din cind în cind fața tristă

mai dură mă tăioasă decit feeria
săbîilor trase la Alexandria

pe sub stele uriașe
tu pluteai ca una dintre
prînsele neantului
visate de mine în prima tinerețe

avegi în ochi pumnale de oțel
strălucitoare ca între sinii
de aur și de tămîie
ai amantei mele din Toledo

astăzi un soare roșalie
vai tu oit de adorat crepuscul al lumii
se răsfața în cocul pălului tău violet
adunat pe urechea dreaptă

era poate un semn al occidentalului
pe cînd eu
cu mina cea dinspre diavol
te stringeam pînă la durere

de piciorul cabrat desculț
pe ambreii aceia liepinte care urla
cu disperarea unei sirene de pe mașina
salvării

Adorație pentru cădere

Picături de argint
sau vorbe cu căzut
de pe limba ta scără
vorbe vorbe vorbe

dar mai ales aurul
pe care l-am descoperit
ca un somnambul
în noaptea trupului tău

pe cînd mă aflam
într-o călătorie într-o vară
pe marea cea neagră de pară
și ai avut la origini doar lacrimi

astfel că nici o femeie
atâră de tine
nu se încumeta să înoate goală
fără ca mai întii să-ți dea foc

numai tu nu-ți ai ars trupul
dintre toate
aceste sacre ființe
cu focul inimii mele cum cînd a venit iar
toamna

Portret violet

Sumbri sint ochi tăi
dar numai roza lor imi mai poate arăta
drumul cel mai drept spre calea robilor
drumul pe care trebuie să merg

din creștet pînă în călcie
în iarna mea încă bate soarele

abia acum mi-aduc aminte de tine
cînd oți dispărut
și tu și sfința lumină solară
abia acum te doresc cînd te-am pierdut
să-ți contempler leu în iarnă ce ești

și voi acesta e un cîntec pentru totdeauna
cuvîntul deznădejde și încă un eufemism
pentru că ceea ce ar trebui să scriu
în locul său
e numele tău femeie sumbră

Locuință pentru altădată

Vai locui într-o pagină
umbră de aripă
neagră și albă a unui demon
demonul va încerca să mă apere

cu aripa lui răcoasă de furia
soarelui care mi-a călăuzit viața
prin noaptea grozavă
și care mi-a supt din trup miera cea aurie

vai locui într-o pagină
ca într-un mormînt
acesta va arăta cu umbra albe
umbre negre asemenea unei camere
cu gratii la fereastră

Pe sub copacii

desfrunziți de toamnă
In seara aceasta care se uită cu ochi
de demon

la tine deci în care te contemplant
de la fereastră
femeia iubită părăsită de mult și tătuși
la care îți întorci mereu fața ca la Dumnezeu

în seara aceasta cînd mina ta
palidă hărăzită unei oripi de inger
scrie acest poem negru
și peste care au început să cadă

frunzele roșii și zăpada albă
în seara aceasta trebuie să te strecoari
pe sub umbrele celor care
au murit și asteptă

un cuvînt de mîngiere de la tine
pe sub copacii cu crengile goale ca niște
aripi

de inger căzuți din infern
în seara aceasta nu trebuie să pleci
de acasă

Un punct roșu

în deșertul negru
Nimic din ceea ce este angelic
nu-mi este străin murmurul tu în somn
fiară de august și a început să cadă zăpada
roșie pe urma pașilor tăi pierduți

în infinitatea acestui pustiu
pe unde te plimbi
ca un leu bătrîn
ei dă un ultim răcnec

zguduind deșertul cu
tot cu acoperșii săi albaștri
pe care se scurg
ostreile indifferente ale cerului

ei își miroase moartea
de la distanță
cu un nas colosal
ei este singurul geniu infailibil

nimic din ceea ce este angelic
nu-mi este apropiat și nici propriu
spui tu urmărind o diră de sînge
prin lacurile acestor pustii

pe unde-ți petreci vacanța
abia te mai țirăți
deja se lasă amurgul
o hînie e pe urmele tale

în curînd soarele care te-a călăuzit
cu sceptorul său regal va deveni
un punct roșu
în deșertul negru

Orfeu și primăvara

Să ridici viața la rangul
sublim al artei
îți sugerează în somn
doamna ta neagră

cea care duce pe umeri
o coasă înnoșată de singele
multor poezi căzuți pradă
acestor ispite metafizice

să ridici viața la rangul
artei odică vezi Doamne
să cobori în infern
după femeia ta neagră Euridice

și să nu te mai întorci
niciodată pe acest astru
din care ți-ai făcut o voluptate roșie
să-ți contempler leu în iarnă ce ești

în dimineața aceasta sortită
zeifului pe care-l ascultai primăvara
în dimineața aceasta cînd frațele tău
diavolul lasă să-ți scape

o lacrimă rece
din ochiul său albastru
contemplînd antonipul cot la cot cu tine
cu ingerul acesta de care ai avut noroc

și care astăzi îți poartă numele
să renunți la trufia de a ridica
o doamnă neagră în cerc
și a o plimba cu tine prin orașul

pustiu în plină zi și în vîz
oamenilor iată un semn de poliție
care poate însemna că deja ai căzut
în infern s-o duci înapoi pe Euridice

Ploaie de toamnă

Acum în puterea nopții
tu stai teaz și ascuți
ceva care te depășește
poate căteful pămîntului

se aude cum latră
în cerul de piatră
cîndva
locuit de ingeri

poate iubită de oști vară
din tinerețe pierdută
plînge cu lacrimile reci
ale anilor și tu crezi

că ploaia bate în geamuri
poate că tu ai plecat
din casa ta și încă
nu știi unde ești unde ai ajuns

Resuscitavit

Tu de pămînt te temi
în pămînt te vei reîntoarce
îți murmură cu o voce sărbătorească
armonia universală gura arzătoare

a femeii tale ferice
la care tocmai acum ai ieșit
gîndul de a rămîi al timpului
a încetat să bată în trupul ei

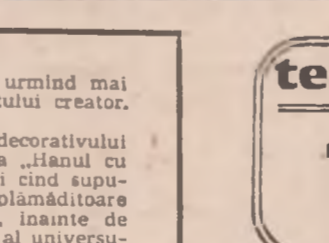
da ea crede că s-a dus pe tărîmul
cel cu maluri albastre al mării
și nu se înșală
ea cunoaște mai bine decit tine

arta de a trăi
arta de a muri
din femeie te-ai născut
în femeie te vei reîntoarce

îți susură vocea ei sumbră
la urechea agonizantă
și nu se știe cît mai ești de domic
de a te reîntoarce în pămînt sau în cer

Amurg de toamnă

Mai păstrez aroma de aștă vară
mai păstrez febra cu care m-au ars ochii tăi

bănuială doar în parte cît de aprigă este bălăia
de acum. Abia avu timp să priceapă că-n dreapta
lui, la numai cîteva zeci de metri, un obuz
prăvăluse în tîndări tranșee și adărușul în-
terstrand. O ploaie de noroi amestecată cu sînge,
zrențe și resturi de trupuri căzu peste el. El
insuși căzu împins de suflul exploziei într-o
baltă cu pele de sînge din care rănitul dispa-
ruse ca prin minune.

Se ridică năucit. Apucă să vadă în fața lui
un soldat mărunț, cu stralele petice, care vo-
mita din tot trupul. Geva mai încolo un alt sol-
dat ședea în genunchi și se ruga cu minile în-
preună spre cer.

Făși energie spre el cu dorința de a le spune
ceva. Nu apucă. O lovitură violentă în cască,
pe unde către ceafă, îi luă pe neașteptate și
auzul și vîzutul. Mai înainte cîțiva pași. Apoi se
prăbuși într-o parte stăpînit de ideea strănie
că birnel tranșeei și cerul se dărîmă o dată
cu el.

Cobori în beznă ca într-o prăpastie lungă,
fără sfîrșit, peste care curgeau tot timpul bul-
gări și pietre stropite cu sînge, fiare și mon-
ștri, fîpturile greoaie ale pămîntului, bucați de
corpuri umane zdrobite, ploaie de praf și de chi-
micale.

Se trezi tîrziu, fără să-și dea seama
prea bine ce se petrece cu el. În jurul
său era tot beznă. Aluvionile întuneca-
te ale memoriei străluciră mai degrabă în
parte. Numai deasupra, în bucată prelungă de
aer mărcată de pari și de scînduri noaptea se-
nină cu bolta tîntată de stele avea o culoare
vag albăstrie. Își încordă urechea ca să audă
ceva nou bugetele tîrziu. Era liniște. Numai
sufletul său se mai zbatea încă undeva între cer
și pămînt. Cîțiva greieri cu sunete limpezii, cu-
rate, țîrliau monoton chiar la buza tranșeei mar-
cînd și mai mult liniștea nefirească a nopții.

Înțelegese că scăpase cu viață și se bucura. Ju-
decăta nesigură, ca o lătmare în mîl sau în
beznă se infîlpa repede. Îndrăzni chiar să
miște o mină. Apoi un picior. După cîteva clipe
de ezitare, pline de teamă, încercă să se zmulgă
dintre pietre și bulgări. Piciorul drept fu pri-
mul desprins din strîngătoare. Cu umerii și cu
bocancii era mai ușor. În cele din urmă se des-
prinse cu totul.

Se ridică. Sentimentul izolării și neputinței
aproape totale după solicitările mult prea in-
tense era mai puternic ca alțiadați. Încercă să
meagă sprîjinindu-se cu minile tremurătoare
de pereții tranșeei. Era prea mult. O amelașă
ușoară, amestecată cu albiduniu și o stare de
greață îi împleticea pașii. Locul din ceafă în
care fusese lovit îi dorea. Își pipăi casca și în-
țelegese că fusese strîmbată.

Se așeză jos să se odihnească. Rezenat cu
spatele de birne, într-o poziție convenabilă, îi
trecură prin mințe că e mai potrivit să aștepte
acolo pînă spre ziuă, ca să poată vedea încotro
ar putea să se îndrepte. Gîndul că scăpase și de
data asta îi da o ușoară stare de exaltare. Dacă
n-ar fi fost frigul nopții și frisoanele care îi
încercuau uneori poate s-ar fi simțit și mai
bine.

După puțin timp înțelegese mai mult instinctiv
că în jurul său sint amestecate resturi de birne
și de trupuri umane. Mirosul puternic de pămînt
revănu întru reușea să imprăștiie un iz anu-
me — de sînge și de corp omensesc. Starea de
exaltare de mai înainte se prefăcuse repede în-
tr-o durere atroce, amestecată cu milă și dispe-
rare. În ciuda întinericului, semnele morții îi
asaltau peste tot. Era singur ca printre cei uci-
și află și soldații de ai lui din compania a 2-a.

Încetarea era înfîmît mai asocîitoare decit in-
tinericului nopții ghîțuit de miasme.

Se trezi cînd auzi dintr-o dreapta cîteva pași
îndescați, urmași de oarță, de îndemnauri și de
cîteva soapte.

Ca scăpat din arc, Leutnant Bolcaș, zveini în
piciorare cu toate simțurile la pîndă. După cîteva
clipe se auzi un îndemn.

— Ia-o, mă, înainte! Spre trichter!

Erau deci români. Dezertori. Se deuceau spre
plînie de obuz ca să se poată aduna și ascunde
mai bine înainte de marea încercare a saltului
spre tranșeele înnoșate. Fără să vrea, Leutnant
Bolcaș se simți străbătut de fiori. Ideea că și
el trebuie să iasă și să fugă era singurul lucru
pe care îl mai putea pricepe în momentul acela.

Se agită de birne și de scînduri încercînd să
sară afară. Nu reușea. În ciuda dereglărilor de
nivel provocate de explozii și mormălelor de
pămînt lîtve pe alocuri, puterile lui nu erau su-
ficiente pentru a-l ajuta să iasă din groază. În-
jură scurt. Apoi mai încercă de cîteva ori.

— Halt!

Leutnant Bolcaș încercînd lîpt de peretele
tranșeei. Scoase pistolul din toacă de piele de la
brîu și trase oțelul. Apoi se lăsă încet la pămînt.
I se părea că zgomotul făcut de mecanis-
mul armei fusese prea tare. Inima începu să-
i bată altă de năvalnică ca simtea presiunea sin-
gului în vinele gîtului și la temple. Sore no-
rocul lui, cel ce strîgase încrimențea la fel de
atent.

După cîteva clipe Leutnant Bolcaș se miscă
lar, se înălță încet pe un morman de pămînt,
se lîpi de birne și-l urmări pe noii veniți.

După felul cum vorbeau — nemtește și ungu-
rește — înțelegese că avea înaintea ochilor o gru-
pă specială de urmărire. Erau în ea ofițeri și
grădări. Derutați, neștinși, probabili, ce se în-
timplă, cei din grupă se opriseră ca să asculte
și să se sfătuiască încet, pe șoptite, la o dis-
tanță de cîteva zeci de metri în fața tranșeei.

Mai mult fără să-și dea seama, Leutnant
Bolcaș ridică arma. L-ar fi putut împușca pe
oricine din urmăritorii aceia decît să îl oprască
pe dezertori. Îi alese totuși pe cel mai energetic, un
fel de matahală mare, bortaș, cu accent vîe-
nez, vizibil uneori ca o pată neagră, nesigură,
pierdută printre umbrele nopții.

Își duse pistolul la ochi și puse degetul pe
trîgaci. Pe neașteptate, timp de cîteva clipe,
toacă în starea aceea se încordă și așteptă
cîntecul greierilor se auzi amestecat cu șop-
tele apăsate ale urmăritorilor. Îi trecu prin
mințe că el însuși ar fi putut fi în locul celui
ochit. Sub apăsarea acestui gînd ridică pistolul
spre cer. Mîla și scriba erau la fel de puternice.
Mîna îi tremura. Trase în aer. Un bubuit nefi-
resc de puternic spurse în tîndări liniștea com-
pactă a nopții.

Începu să alerge în beznă tranșeeilor, prin
băiți și noroaie, ca să se ascundă mai bine.

(fragment din romanul SACRIFICIUL)

Miniaturi de Natalia Deleanu
(în pag. 4-5)

carmen focșă

Aici

Fuioarele tăcerilor se torc mereu mai grele.
Ne apropiem. Mai mult-ă depărtarea.
Mă asemui pe ascuns, mereu, cu marea
După cum clatin ziuă în focul de niște.

Și cine ar crede oare că totuși eu mai sint
Urmas de locuri aspre, tîntate-n cer cu pini
Cît, izbăvii întruna, mereu, de-aceleasi rîni
Mă scutur de lumină, aici, ca de pămînt.

Cu tot ce-n urma plinsului

mai treieri...

Își leapodă cîmpia cîta un solz de pește
Înfierbîntînd sub talpa mea nimicul
Zgîrîind încet copacii ca pe harle
Numai tăcerea ta imită spicul
Numai tăcerea ta, încet, hojtoșe
Mai fulgeră cuibarele cu greieri
Cînd eu sint iarba care se hrînește
Cu tot ce-n urma plinsului mai treieri.

Eu sint...

Eu sint numai unealta de scriere pe ape
Bătute-n solzi în care glonțul de nea se
oprește

Altminteri nu s-ar trage iar tîmuriile aproape
În vreme ce lumina se clatină șerpeste.

Și apele, pe glezne aluvionii așeză
Și iar aud cum peștii sint imblînzii pe lună
Și dacă-nînd o mină mi se prefăc-n rază...
Și osul strălucete iar degetele-mi sună...

Alături ard a vrajă rîșini de nu știu unde
Păstrate de la regii de piatră, într-un cuțăr
Și apele sint scrise cu slovă străvezie

Și dacă strig, pe gură imi înflorește un nufăr
De parcă-n mine, veșnic, ostroavele invie
Așa cum sint, minate de ore și secunde.

Tu mai păstrezi ceva...

Tu mai păstrezi ceva din marea care ai fost...
Adie dinspre tine o viză și-mi clatină floarea
din cînd în cînd...
Flacăra la care-ți scriu, să te pot invăța pe
de rost...

Mi te omînteste gustul singelui meu
Și răsufierea mea imi amînteste
Răcoarea la bătuță-n solzi de pește...
„Mai tîrziu” — spun mereu — „Mai tîrziu”
Să-mi pot omîna destrămarea...
...Tu mai păstrezi ceva dintr-un val fumuriu
Ce-și depune-n adîncul meu sareă...

plastică

Naturi exotice

● O delicată suită de miniaturi brodate ne-a prezentat zilele acestea Muzeul literar român. Autorea lor, Natalia Deleanu, s-a aplecat asupra lucrului cu pasivna meșterilor pămînditori de prețioase incantări rezultate. Obiecte aparținînd orizontului domestic, nevoi de intimitate înnoăblată de semnele sensibilității noastre. Ceea ce face Natalia Deleanu are aparența obișnuitelor exhibări arizionale, dar printre o tridă bel-este proprie, un întreg arsenal de tehnici și materiale pînă la atingerea efectelor scontate. Sigur, este evidentă influența pe care a suportat-o Natalia Deleanu din partea modelelor pictografice ale artei chineze, indoeșebii. Ea a simțit, se pare, o chemare intensă către asemenea spații spirituale, în cultura ei vizuală, repere grafice și cromatice de acest fel ocupînd un loc privilegiat. De aceea, în miniaturile sale sint vizibile traseele ornamentice ale picturii tradiționale chineze, cercetate în paginile bibliografiilor uzuale. Meritul remarcabil al Nataliei Deleanu este acela de a fi găsit calea de adevărată a mijloacelor cu care operează — acul, apron, coșul, suportul textil — la rigurile impuse de desenul și construcția plastică a pre-țelului folosite. Pentru că, acesta

lească, sugestia plastică urmînd mai liberă impulsurile instinctului creator.

● Un vădit simț al decorativității are Petre Dănciă (Galeria „Hanul cu ter”), mai cu seamă atunci cînd supune pămînturile caznei plămînditoare de forme. Artistul este, înainte de toate, un atent observator al universului biologic, lucrările sale lăsînd să se întrevadă atracția deosebită pentru asemenea anatomii ale exoticii și insolitelui. Iată „Peștele abisal”, o compoziție ce ne trimite în fascinanțul tînut al mărilor coraliene, unde rămurăsele interstiiilor organice, rămase într-o stenică neclintire, sint mîngiate de ape, luate în primire de bizare coloni miceliforme. Plînuirile și gîlurile pe care le modelează în spațiu artistul rezonînd aldoma aceluia univers subacval, dar îmbogățindu-l, dacă acest lucru mai este cu putință, cu roadele proprii sale închipiri. Acești proces se petrece și cu lucrările în bronz, unde tot aceeași alternanță labirintică de goluri și plînuiri, în ritmurii stufoase, urmînd trasee alunecoase, moi — semne ale unei facilități remarcabile ale modelistului — ce este — se reliefează cu pregnanță.

Ceea ce în registrul tridimensional se împlinesc cu atita fervoare plastică, în tehnicile picturii pe sticlă totuși se restrînge la efectele unui exotism de circumstanță, pe care artistul pare să-l urmărească înadîns. Compozițiile au aceeași sorginte formală, vizivna plastică este subordonată cu precădere instinctului fabulatoriu. O intensă tenație a fanatismului alimen-tar creștia lui F. Dănciă, dar artistul credem că are resursele de a disciplina această predispoziție, car în ciuda inepuizabilă prolificității, nu-l totdeauna suficientă în definierea artisticității.

Corneliu Antim

televiziune

tv

Privirea regizorului

Că spectacolul cu „Stilpii societății” de Henrik Ibsen, prezentat nu demult pe micile noastre ecrane a fost un act artistic realment important și substanțial, un moment de vîrf în chiar viața noastră teatrală, e un lucru evident, credem, pentru toți cei care au urmărit această adevărată desfășurare de forțe artistice. Regizorul Dan Necșulea a plecat, se pare, de la dorința de a alcătui o montare tv, de mare limpezime a viziunii (piesa a fost împărțită în patru episoade), coerență și capabilă să sugereze o atmosferă dar și să ofere posibilitatea profilării adevăratului general valabile exprimate de textul de-acum clasicizat. Așa că totul s-a subsumat (cu un fel de fervoare clară) acestui deziderat foarte pur în esența lui artistică: operatoria, interpretarea actorilor, costumele, scenografia, ilustrația muzicală, montajul. Stilpii societății a fost un spectacol de lectură și profunzime, dovedind o aplecare regizorală matură, de discutabilă calitate. Este, probabil, și cea mai profundă realizare a regizorului Dan Necșulea (autorul unor frumoase reușite, precum Ochii care nu se văd, film tv, premiat cu marcelul premiu „Praga de aur” sau a celui film dedicat lui Liviu Ciulei și pentru care regizorul a primit un important premiu internațional, la Tokio).

Precum într-o orchestrație intensă supraveghată, privirea regizorului a cuprins totul, nimic n-a venit să atrică ceva dintr-un ansamblu gîndit cu discernămint. Nîmic n-a fost intimplărit. Înainte de toate putem spune că Necșulea și-a gîndit spectacolul într-o distribuție cu adevărat excepțională (Victor Rebengiu, Gina Patrîchi, Irina Petrescu, Silvia Popovici, Gheorghe Cozorici, Traian Stănescu, Marcel Iures, Mariana Burlană, Virgil Ogășanu, copilul Mihai Brătîlu și alții) capabilă să dea expresie potrivită marii încărcături dramatice a textului. Nu numai interpretarea fiecărei partituri ci mai cu seamă relațiile dintre personaje au dat la tot pasul măsura adevăratei literatură dramatice, la substanța și dimensiunea socială, existențială, filozofică. În rolul lui Karsten Bernik, Victor Rebengiu, printre-o desăvîrșită stăpînire a expresiilor infinitesimale pusă în slujba conturării unei consistențări și a asumării unei drame a impus o stare a spectacolului, un ritm interior. Relațiile dintre personaje — mai cu seamă cele dintre Bernik și personajele feminine intruchipate de Silvia Popovici (gravitate monumentală, sentiment moent, dismulare), Gina Patrîchi (particularizată expresie a damării), Irina Petrescu (interiorizare și stranietate, intensă defulare, dramă concentrată, intensitatea resim-

țirii proprii esuării) și Mariana Burlană (în rolul Dinei Dorf) — deci relațiile dintre personaje au crescut densitatea acestei variante regionale și, într-un fel, au particularizat-o. Am remarcat mai ales faptul că replicile cheie, chiar memorabile ale piesei (de pildă: „Ne martirizează principiele și obiceiurile” sau „Acum esti liniștit. Fii și fericit dacă poți” sau „O familie burheză trebuie să fie ca un cub transparent de sticlă”) au fost rostite cu tonul cel mai fresc cu putință, topindu-se în substanța spectacolului, fără nici o notă disonantă, fără să-ți dea sentimentul pe care îl ai uneori, în cazul unor piese foarte cunoscute, cînd la o replică celebră te simți ca obligat să contempli vitrina din sufragerie. Este o probă incontestabilă de bun gust.

Un rol special, gîndit cu mare fineta, a făcut și Marcel Iures (în rolul), într-un glissando impresionant, de la rigiditate la sarcasm, de la malție la trufie, de la impenetrabilitate la superioritate. Stilpii societății a fost un ansamblu perfect armonizat, în care decorurile (fără excese, în stilul epocii, ba chiar unor neutre, realizate de Vasile Rotaru), muzica (bine aleasă de Lidia Danciu și Lucian Ionescu), imaginea (un grup de operatori coordonați de Ovidiu Drăgăș) montajul, costumele, totul s-a subsumat unei idei. Redactorea Alexandra Orban și regizorul Dan Necșulea au colaborat asadar la un spectacol în care nimic n-a fost intimplărit. În un act artistic demn și de o intensitate calitativă care ne-a provocat adevărate delicii teatrale.

Stilpii societății a fost fără nici o îndoială cea mai categoric reușită a Redacției de teatru a Radioteleviziunii din ultimii ani.

Cleopatra Lorințiu

Ființa poetului

Urmare din pag. 1

buie eliminat. In cazul de față, orice gând de comoditate intelectuală. E necesar să ai curajul eminescian de-a privi în față nebunia și moartea, de-a încerca, deopotrivă cu el, aceeași senzație a neantului, cu tot cortegiul său de sensuri nepătrunse.

Așadar, numai prin faptul trăirii cu Eminescu alunge și Svetlana să descrie intr-insul, dincolo de obiectul concret al poeziei, traseul către ființă. Este o trăire a transcendentei care nu poate fi deșprinsă decât tot din cuvintele creației sale lirice. Dar acestea au în sine lor un puseu dinamic. Ele nu rămân așa cum le percepem inițial. Odată cu trecerea timpului cuvintele poetului cresc în receptivitatea cititorului aplicat să le studieze și să și le asimileze. Am gândit odată că noi simțim mult mai contemporan cu Eminescu decât cei ce au trăit în timpul vieții sale. Svetlana confirmă, dezvoltând magistral această idee. Cuvintele „Căderea în sus” — sint doar gânte peste abisuri de sensuri. Desigur că, la început, nu poate fi sesizat decât concretul imediat al acelor puncte. Dar autoarea studiului de față merge nemăsurat mai departe, pătrundând până în adâncul abisului de sub cuvintele eminesciene. În fața acestei „căderi”, care, cu înțelegere supremă a poetului, existența ființei, dincolo de armonia și perfecțiunea marilor sale poeme există ceva esențial și inexistabil, un fel de „muzică a gândului”, așa cum se exprimă, minunat autoser, muzică pe care n-o aude decât cel ce înțelege neadâncul sa trăire. Noi simțim, în general, disoși să circumscriem orice fenomen prin actul palpabil al definiției clare. Or, în speță, cercetătoarea susține, dimpotrivă, că nu este esențial a denumi, ci a înțelege așezându-se înțelegere ascunsă și se însuflește și nouă de către dânsa.

Mai departe, pe același plan al discuției, se mai precizează că, în marea poezie, cuvintele adaptate înăuntrul lor aura mitică a obiectelor. Noi gândim, în mod inadecvat, despre o coborâre a Svetlanei în „Căderea în sus”, unde Goethe l-a purtat pe Faust al său. În fond, însă, această coborâre se arată a fi, dimpotrivă, o ascensiune îndreptată către descoperirea ființei. Este, cum se exprimă print-un splendid paradox al eminescienei, „Căderea în sus”. Cuvintele eminesciene depozitează, în speță, un conținut nevăzut nu subconștient, ci, am spune noi, **superconștient**. În cazul lui Eminescu am distingem net atitudinea existențială și psihanaliză.

Svetlana Paleologu Matta aduce, drept corolar, și unele pasionante idei asupra **Lucașfărușului**, considerat și de dânsa drept piscul gândirii și creației eminesciene. Reproducem ca atare cuvintele autoarei: „Mitul solar grec, Hyperion, și cel al folclorului românesc, Zburătorul, sînt figurile unor forțe dominante de creștere, de generare, ca esență supremă a vieții în voință și în transcendență (pag. 118). Iată o ingenioasă revelație care nu ne-am gândit „Hyperionul său — anticipa autoarea — este sursă grecească a mitului popular al Zburătorului (pag. 23). Lucașfărușul aparține deci, ca sinteză a înșirii personalităților creatoare eminesciene, alcătuită prin contopire, din cultură universală și adîncă tradiție românească.

Trebuie să mai adăugăm, în ceea ce ne privește, că Svetlana este și o constantă descoperitoare de priorități ale eminescienei. Aceasta cu atât se desprinde încă din cartea de-acum două decenii despre Bacovia. Departe de-a fi văzut în autorul **Plumbului** un simbolist intriziat, autoarea identifică intr-insul — împreună cu Traki, și concomitent cu el — pe promotorul întregii lirice expresioniste mondiale. Iată o spune și în actualul volum mai amplu. **Eminescu și abisul ontologic**: „Cu mult înaintea... lui Heidegger, Eminescu a avut o preînținare, o precumprensiune a conceptului care rămîne cel mai obscur și cel mai indefinibil, acela al ființei, aici pentru amănunțita gândire (Ideea de ființă)”. (pp. 41-42). Noi ne-am mărginit, în această privință, numai la ideea **Odeii**. Svetlana, însă, extinde, pe bună dreptate, o asemenea prioritate la un Eminescu integral.

Apropiindu-ne de încheiere, mai trebuie să precizăm că am spus foarte puțin despre o carte care spune foarte mult, covârșitor. Putem afirma fără exagerare că nu există imagine, inflexiune, cuvint, nuanță din marea poezie eminesciană careia cercetătoarea să nu-i fi răscolit până în afund sensuri majore. Și aceasta n-a realizat dînsa numai pe baza intuițiilor sale ultrasensibile și exact detectante ci și a unei rînduiri cu adevărat ciclopică. Ca întărire a celor afirmate mai sus semnalăm doar în treacă ideea eroului românesc, a situațiilor limită, de unde rezultă și esența tragică a creației eminesciene, sau noțiunea de neant la poetul nostru, noi ne întrebăm de ce, în fața orizontului ontic al lucrurilor ascunde în sine un alt orizont de factură terifiantă ce face să rezulte cunoscuta viziune a cataclismului cosmic în poezia sa. Dar cite mai sint încă de amintit din această carte plină-ochi de adevăruri surprize!

De-acolo, din departare, Svetlana Paleologu Matta a făcut ceea ce nici cel mai eminent eminescolog dintre noi n-au făcut. Am putea spune că s-a îmbrăcat în Eminescu, în neliniștile, în căutările, în îndoielile în frământările și în suferințele sale ca să-l înțeleagă plin și să-ni-l redea integral. Este, oare, o atitudine de curajoasă înfruntare virilă, sau poate una elevată feminină, care riscă și sacrifică totul pentru cel pe care-l iubeste? În orice caz, pentru această carte completă, parcă scrisă cu singe, ne trezește cea mai adîncă venerație.

Patria poetului

Privită făcută recent în satul comunei Mihai Eminescu m-a încredințat odată mai mult, că aici am văzut ceea ce nicăieri altundeva n-am întâlnit, nici în țara noastră și nici în țările prin care m-am purtat pașii. Doar dacă informațiile mele sint incomplete.

Oamenii de azi ai acestor țări au avut ideea lăudabilă de a înfăptui pentru oaspeți o atmosferă aparte, nefiind nevoie de însoțitor sau de ghid pentru că ea vorbeste și ca un eminescolog și ca un recitator de versuri.

La trifurcarea șoselei, în drumul spre comuna Mihai Eminescu, te-nîmpină un triptic avînd gravate profilul chipului poetului și extrase din poemele Scrisoarea I, Scrisoarea a III-a și Lucașfărușul. Astfel, călătorind dinspre Botoșani, te-nfioară această parte din replica celebră a mare-lui voievod Mircea dată lui Baiazid: „După vremuri mulți veniri, începînd de acel oaspe / Ce din vechi se pomenește, cu Dariu al lui Istaspe / Mulți durări, după vremuri, peste Dunăre vreun poez / De-au trecut cu spaima lumii și multime de norod / Împărății pe care lumea nu putea să-i mai încapă / Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă — / Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimînt, / Cum veniri, se făcîră toți o apă și-un pămînt”.

Potrivită alegere a versurilor citate, fiindcă aici în Moldova, tot așa le-a răsputat și Ștefan cel Mare tuturor celor ce au rîvnit la țara noastră ancestrală. Și nu numai aici, și nu numai el. Dar și locul în care sint expuse a fost fericit fizat. Acolo trebuie să existe, la hotarul satului, la granița patriei, înainte de intrarea în

EMINESCU în trupele teatrale — NOI DOCUMENTE —

Eminescu apare în documente ca făcînd parte din trupa lui Iorgu Caragiale din octombrie 1887, cînd întocmește o suplică adresată Ministerului Culețelor și Instrucțiunii Publice în numele actorului și o semnează cu numele acestuia. Din trupa lui Iorgu Caragiale, Eminescu trece în cea a lui Mihail Pascaly la începutul anului 1888, în care rămîne pînă în vara anului 1889, cînd se desparte definitiv de trupele teatrale spre a-și studia studiile universitare la Viena. Epoca aceasta este cercetată de biograful poetului și s-au scos la lumină multe documente din arhive (Ioan Măsoff, *Eminescu și teatrul*, București, 1964, p. 48-103). Ne propunem să împlinim imaginea asupra acestei epoci din activitatea poetului încă destul de puțin cunoscută, cu noi documente, care au scăpat atenției cercetătorilor anteriori.

Conducerea Ministerului Culețelor și Instrucțiunii Publice o la Dimitrie Gusti în 19 august 1887 și rămîne în fruntea acestui departament pînă la 16 noiembrie 1888. Cronicar dramatic, poet și prozator, Dimitrie Gusti (1818-1887) este și autorul, cum se știe, al *Poemului Putei*, distribuit pe foi volante de Eminescu la scrierea de la Pupa din 1871 și atribuit poetului pînă în anul din urmă Dimitrie Gusti era preocupat să realizeze o solidaritate între actori, cum vom arăta în alt articol, și să concentreze pe scena Teatrului cel Mare din București talentele mai reprezentative ale scenei românești din acel an. Unul din primii actori pe care îi invită să-și dea concursul este Constantin Bălănescu (7-1888), care juca pe scena Teatrului Național din Iași încă din 1852 (T.T. Burada, *Istoria Teatrului în Moldova*, București, 1975, p. 343, 428-431), ca în stagiunile din 1862-1863, 1863-1864, 1864-1865 să conducă instituția din capitala Moldovei. Marele actor dă curs invitației făcută de Dimitrie Gusti, prin intermediul lui Grigore Bengescu, directorul Teatrului cel Mare din București, și vine la București în septembrie 1888 și documentul prin care își anunță acordul de-a juca pe scena bucureșteană este întocmit de Eminescu, atunci în trupa lui Mihail Pascaly, și numai semnat de marele actor iugoslav. Îl transcriem în forma redactată de poet.

1888, septem. 8

Domnule Director,

La apelul ce Domnia Voastră ați binevoit a-mi face prin adresa No 107 de a concursa și eu cu slabele mele talente la ridicarea Teatrului național înina mea a tresărit de bucurie vînzînd că Guvernul Înălțimii Sale Domnitorul Carol I s-a gândit și la această instituție pentru a o ridica la adevăratul scop

țara poetului, ca un avertisment pentru cei sosiți cu intenții nefaste. Cu această deschidere, ce aminteste de activitatea intensă a publicului și gazetarului Mihai Eminescu, desfășurată prin articolele din *Federatiunea*, *Curierul de Iași* și *Timpul*, în care a exprimat cu înțepime conceptele de unitate, suveranitate, dreptate socială și națională, traseul continuu spre tărîmurile ce au devenit subiect de referință în credința literară inspirată de natură — izvorul, lacul și codrul Ipoșteților.

Această ambiție și uni-generis la marginea pădurii unde putem desluși: „Hai în codrul cu verdeață, / Und-izvoare plîng în vale, / Stîncă stă să se prăvale / În prăpastia măreață”. Sint chemările iubitei care, mai departe, în poemul „Floare albăstră”, îi va șopti poetului: „...Și mi-ai spune-atunci povești / Și minciuni cu-a ta puriță, / Eu pe-un fir de roșniță / Voi cerca de mă iubesti”... „De mi-ai da o sărutare / Nime-n lume n-o s-o știe, / Căci tu va fi sub pălărie / S-apoi cine treabă va fi sub pălărie / S-apoi cine treabă are”. Iubita se numea Cosandăra, prima sa legătură sentimentală, aici la Ipoștea, ce se constituie, iată, și în inițiuul tărîm care i-a inspirat lirica erotică.

La sfîrșitul vizitei aveam să constat că mi-am întărit și cea de a doua convingere. anume, că dacă familia Eminovic nu s-ar fi mutat la Ipoștea, la scurtă vreme după ce s-a născut Mihai, opera eminesciană, fără ca poetul să fi cunoscut universul acestor meleaguri, ar fi rămas parcă neterminată... Meleaguri ce le va adopta ca loc de naștere cum s-a exprimat chiar el în versul „natale mea vilcioară”.

Vasile Smărăndescu

„Lumea gîndurilor mele..“

Un loc aparte în dramaturgia eminesciană îl ocupă fără îndoială traducerea piesei de teatru „Lais” de Emile Augier, traducere pe care Eminescu a citit-o într-un cerc restrîns de prieteni, acasă la Măiorescu, în toamna anului 1888. Era un adevărat eveniment în rîndul celor apropiați, această dovadă de restabilire a poetului după îndelungată suferință.

Măiorescu a păstrat exemplarul de pe care citise Eminescu, a făcut ulterior câteva intervenții în text, în special în prima parte și l-a publicat în „Convorbiri literare” în 1895. Piesa a fost dată apoi uitării pînă în 1908, cînd Ioan Scurtu a publicat-o pentru prima dată în volum însoțind-o de o prefață în care atrăgea atenția că traducerea aparține ultimei perioade de creație a poetului și că este singura traducere integrală de mari proporții a sa din franceză, faptul lămurind intrucitva legăturile lui Eminescu cu literatura franceză, dovădind că nu era atît de unilateral în interesul său pentru literaturile străine”. Piesa a fost pusă în scenă pentru prima oară la Galati, cu prilejul serbariilor din 1911, de către actorii de la Teatrul Național din București, iar alegerea a fost dictată, probabil tocmai pentru a fi considerat subliniat și de I. Scurtu: orientarea literaturii noastre spre modele franceze, lucru evident în 1911.

Datarea traducerii a fost mult discutată din cauza faptului că nu se cunoste manuscripi pe care a lucrat inițial Eminescu, ci numai transcrierea pe curat de pe care el a citit și care a rămas la Măiorescu. S-a pierdut de asemenea exemplarul dăruit Teatrului Național și care în 1911, la Galați existau încă. În privința datării făcute de I. Scurtu, să notăm că ea a fost contestată mai întîi de către I.E. Torouțiu în 1942 (acesta stabilea că traducerea aparține anilor 1880-1881), apoi de către Aurelia Rusu în 1979.

Pentru creația însă, reanalizînd manuscriile, modul de lucru al poetului, etapele creației sale și mărțurii ale prietenilor referitoare la această traducere și la ultima perioadă a vieții sale, construiește o foarte convingătoare demonstrație care de fapt recomfirmă afirmația lui Scurtu. „Întemeiati pe mărțurii credibile și care se întocmesc independent, pe absența oricărei mărțurii textuale ori altele anterioare lui 1888, pe înșirii coincidente dintre apariția traducerii germane și strădania lui Eminescu, dar și pe judecata însăși a puterii poetice inscrite în această operă de traducător, ne putem lua răspunderea de a data redactarea lui Lais în 1888, într-o februarie și martie” (Eminescu, *OPERE*, VIII, Comentarii, p. 1128-1131).

A doua afirmație făcută de Scurtu, indus în eroare de Măiorescu (care în „Convorbiri literare” însoțise titlul piesei Lais de notația „tradusă din franțuzește”), este mult mai ușor de trasat. Piesele lui Augier au fost foarte apreciate și gustate de către contemporanii săi, iar o investigație a circulației lor în epocă, în afara scenelor franceze, a dus la descoperirea lui Karl Saar, pe numele lui adevărat Charles Claud, actor și regizor, autor dramatic chiar, dar și traducător. Lui îi datorăm varietăta germană a piesei lui Augier.

O simplă alăturare a variantelor germane și a celei eminesciene duce în mod clar la concluzia că Eminescu a tradus din germană și nu din franceză. Demonstrația o face, dealtfel, Torouțiu. Odată identificată existența variantei germane, din confruntarea originalului francez cu traducerea lui Eminescu nu vom descoperi nici un indiciu care să ne îndreptățască presupunerea că în momentul traducerii ar fi folosit și textul lui Augier.

Mai important ni se pare însă, faptul că traducerea lui Eminescu poartă însemnă personalității sale poetice în asemenea măsură încît se întregărează firesc creației sale.

Karl Saar însuși traduce destul de liber originalul francez al lui Emile Augier. Cantitativ, traducătorului german îi jese un număr mai mare de versuri, Formal, el nu respectă alexandrul și rima împerecheată din franceză, preferînd versul alb de 10-12 silabe. Imaginile artistice sînt mai elaborate și mai plastice decît cele din originalul francez, dar acestea pentru că Augier se supune regulii de concordanță și de claritate care guvernează lexicul dramatic clasic francez, regulă pe care Saar nu se vede obligat să o respecte. El nu intervine însă niciodată la nivelul articulațiilor textului, așa cum face, în schimb, Eminescu care obține astfel nuanțări absente în celelalte variante.

Mai important ni se pare însă, faptul că traducerea lui Eminescu poartă însemnă personalității sale poetice în asemenea măsură încît se întregărează firesc creației sale.

Manuscrisul eminescian 2308 de la Biblioteca Academiei R.S. România, numit de Perpessicus „registru comercial, de scris, cartonat”, este un caiet cu dimensiunile 32,5 cm/21 cm, cu copertă de carton albăstru, marmorat cu maroniu și gri, cu legătură verde. Căuțel de jos are primele două versuri ale căreia sînt scrise în grecește Alpha, este rupt pînă spre mijlocul copertei. Legătura de-abia se mai ține. Celelalte colțuri ale copertei sînt uzate cu circa 2-3 cm, ca și cînd „registru” ar fi fost îndelung și frecvent folosit. Cu toate acestea, din cele 168 de file cu linii (în realitate 164, căci se sare de la 155 la 158), majoritatea sînt nescriese (86-164). Caietul are și o numerotație pe file a poetului, din care reiese că au fost rupte ulterior 10 file, între 36-43 și 54-59, din partea scrisă a caietului.

Pe prima filă neamurată de poet și împărțită în două prin presare, ca și restul filelor, pînă spre mijlocul caietului, apar 18 versuri din începutul *Haidii*: „Cîntă-ne zău la lui Ahil Pelelidul minie... Frații Atraziți ce arzu căpeteni ai limbilor toarte”. Versurile erau stersături și adăosuri, ceea ce înseamnă că era prelucrat de poet.

Începînd cu fila 2 recto, pe care scrie a, abăt, pe prima coloană (despărțită prin presare) și acei pe coloana a II-a, încep să apară cuvinte scrise în ordine alfabetică. Le redăm pe cele de la început: **1** file 1 verso: **adaog, aer, afară**; **2** file 3 recto: **agonies, așeamiu, ah, aiar**, pînă la **azimă** (fila 7 recto). De la fila 8 recto încep cuvintele cu **b**: **babă, baciu, biciu, pină**, la **buță** (fila 12 r); apoi cu **c**: **ceapă, cea, cin, cloș, ciur** (fila 14 recto — 15 recto). Apar în continuare cuvinte cu **d, e, f, g și h**. La **h** apare un singur cuvint **habar**, care a fost ulterior sters și cu care se interrupe enumerarea (fila 33 recto). La nici unul dintre cuvinte nu mai apare nimic legat de acestea. Pe majoritatea filelor nu apar decât cuvinte de cuvinte izolate, fără vreo legătură între ele, fără vreo semnificație deosebită, ceea ce face greu de înțeles înțenia poetului. Aceasta, în orice caz, a fost curînd abandonată. Încă de pe fila 3 recto, încep să apară intercalate coloane cu rime. În dreapta cuvintelor: **ah și aiar** (scrise pe coloana a II-a a filei 3) apare o coloană cu rime la — i. Începînd cu fila 32 recto, apar coloane de rime ordonate alfabetic, după diferite sintaxice ale numerelor: versuri, printre care poezile **Serdariu și Donclă**.

Ceea ce este demn de remarcă, în afara celor menționate, este un fragment de „dicționar” german-român pentru o serie de 33 de expresii care provin, în mod incontestabil, dintr-un basm german sau redat în limba germană, cărora Eminescu le caută echivalente românești și le dă, în plus, numite explicite. Fragmentul apare pe fila 2 recto, unde erau scrise cuvintele abăt și ael (cu cernaală neagră, față de cea violetă a fragmentului în discuție) continuă (tot cu cernaală violetă) de fila 2 verso, coloana din stînga, pe 10 rînduri, peste cuvîntul anterior **adaog** (stres) și apoi pe fila 3 verso, coloana din stînga, 5 rînduri peste cuvîntul **ajung** (stres). Redăm în continuare fragmentul așa cum apare pe filele menționate:

Deși respectă în mare măsură varianta germană, Eminescu traduce foarte personal: alege versul lung de 16 silabe și rima împerecheată care ne amintesc de Scrișori; recombina și redistribuie unitățile textului german valorificînd latentele lui și reușind să-l integreze propriului univers poetic. Personalitatea poetului nu poate fi stăvilită de limitele ce se impun traducerilor, iar intervențiile lui sînt toate, stilistic semnificative.

Supunem, astfel, atenției monologului lui Chalkidias din scena 3, moment în care eroul, ajuns print-o stratagemă în preajma lui Lais, își dezvăluie adevărata identitate. Aici, celor 30 de versuri din varianta germană le corespund 36 în versiunea lui Eminescu. Monologul e construit pe un contrast puternic: sărăcie-bogăție imagine închipuită a unei lumi în care cei săraci nu au acces — imagine reală a aceleiași lumi. Nici Augier și nici Karl Saar nu marchează retoric contrastul, lăsîndu-l să decurgă numai din conținut, din ideea textului. Varianta pe care amuzăază Eminescu e mai dinamică și în fond mai teatrală tocmai pentru că el valorifică contrastul și-l marchează prin procedee retorice specifice. „Nu voi tînguire și nici cintece de jale / Să urmez după mine, să mă turbure pe cale / Nu regret nimic din toate și nu simt nici o sîmț / În răstimp de o săptămînă am putut cu ușurință / Să îndeulesc cu sațiu toate poftele acele / Ce ardeau ca un jăratec lumea gîndurilor mele. / Și am degustat în pace toate-acele bucurii / Ce-n mizerie lipindu-mi le vedeam cu ochii vii / Și-mi sieiau puterea vieții secînd inima din mine...”.

Remarcăm de la început două versuri în plus în textul românesc, unul rezultat din adăugiri parțiale iar celălalt aparținîndu-i întregime lui Eminescu. Rolul banalului enitit „glühend” (din *glühenden Begrîden*) e preluat de o subordonată atributivă care conține și o comparație: „...poftele acele / Ce ardeau ca un jăratec lumea gîndurilor mele”. Lumea în e înzestrată dintr-odată cu putere destructivă, poate fi chiar dusmană minunatului univers interior numit de Eminescu „lumea gîndurilor mele” — sintagmă pe care o regăsim la el: „Atunci lumea cea gîndită pentru noi avea înțeles” (Scrisoarea II); „Pe lumea ta de gînduri după ea să te tîii?” (Scrisoarea IV); „A-i vedea în ea căriasa lumii gîndurilor tale” (Scrisoarea V). Este intercalat în continuare un vers care pregătește și anunță tabloul următor marcînd încă o dată contrastul sărăcie-bogăție: „Frunder / Nach dem Limes ich in Niedrigkeit / verschmachtet”. Eminescu introduce aici versul „Si m-am adăpat în pace la acele bucurii / Ce-mi sieiau puterea vieții, secînd inima din mine”. Dorința neîmplinită are efecte devastatoare, acest vers în plus face să se accentueze și mai mult tensiunea dramatică. Eliberarea a adus de versul următor, introdus print-un „dar” adversativ și punctat de un rețet care impune o schimbare de ritm și o accentuare: „Dar acum, în răsăfătare, în trufie și în bine / Eu m-am folosit...”. În versurile germane efectul contrastului se pierde pentru că tabloul vieții de desfășurare pe care-l zugrăvește Chalkidias în continuare urmează prin simpla juxtapunere a unei suite de propoziții principale.

Vinta de petreceri nesfîrșite zugrăvită de Chalkidias culminează cu imaginea frumoasei Lais, pentru care Eminescu introduce din nou un vers în plus, o structură comparativă dezvoltată: „...am putut în tot momentul / Să-ngeunuchiu cum ingeunuche persianul la lumină / Înalțea frumuseții cărei Grecia se-nchină”. Imaginea creată de el este dublu motivată: de cadrul desfășurării acțiunii — dar mai ales pentru că, în textul original al metaforei lumii print-redactarea mușetii lui Lais (în scena VI Chalkidias va povesti cum o dată fusesse orbit de strălucirea ei cînd o văzuse treclind).

Folosind adesea aceleași elemente, dar distribuindu-le alfel și schimbînd categoria gramaticală, Eminescu obține în efect mai spectaculos. Poetul și-a înzestrat un traducător foarte atent, chiar dacă lucrînd pe un text literar mediocru. El îmbunătățește considerabil forma poetică punîndu-l marca inconfundabilă a personalității sale și dovădind cărui și de claritate care guvernează lexicul dramatic clasic francez, regulă pe care Saar nu se vede obligat să o respecte. El nu intervine însă niciodată la nivelul articulațiilor textului, așa cum face, în schimb, Eminescu care obține astfel nuanțări absente în celelalte variante.

Mai important ni se pare însă, faptul că traducerea lui Eminescu poartă însemnă personalității sale poetice în asemenea măsură încît se întregărează firesc creației sale.

Marina Vazaca

Un fragment de dicționar

Manuscrisul eminescian 2308 de la Biblioteca Academiei R.S. România, numit de Perpessicus „registru comercial, de scris, cartonat”, este un caiet cu dimensiunile 32,5 cm/21 cm, cu copertă de carton albăstru, marmorat cu maroniu și gri, cu legătură verde. Căuțel de jos are primele două versuri ale căreia sînt scrise în grecește Alpha, este rupt pînă spre mijlocul copertei. Legătura de-abia se mai ține. Celelalte colțuri ale copertei sînt uzate cu circa 2-3 cm, ca și cînd „registru” ar fi fost îndelung și frecvent folosit. Cu toate acestea, din cele 168 de file cu linii (în realitate 164, căci se sare de la 155 la 158), majoritatea sînt nescriese (86-164). Caietul are și o numerotație pe file a poetului, din care reiese că au fost rupte ulterior 10 file, între 36-43 și 54-59, din partea scrisă a caietului.

Pe prima filă neamurată de poet și împărțită în două prin presare, ca și restul filelor, pînă spre mijlocul caietului, apar 18 versuri din începutul *Haidii*: „Cîntă-ne zău la lui Ahil Pelelidul minie... Frații Atraziți ce arzu căpeteni ai limbilor toarte”. Versurile erau stersături și adăosuri, ceea ce înseamnă că era prelucrat de poet.

Începînd cu fila 2 recto, pe care scrie a, abăt, pe prima coloană (despărțită prin presare) și acei pe coloana a II-a, încep să apară cuvinte scrise în ordine alfabetică. Le redăm pe cele de la început: **1** file 1 verso: **adaog, aer, afară**; **2** file 3 recto: **agonies, așeamiu, ah, aiar**, pînă la **azimă** (fila 7 recto). De la fila 8 recto încep cuvintele cu **b**: **babă, baciu, biciu, pină**, la **buță** (fila 12 r); apoi cu **c**: **ceapă, cea, cin, cloș, ciur** (fila 14 recto — 15 recto). Apar în continuare cuvinte cu **d, e, f, g și h**. La **h** apare un singur cuvint **habar**, care a fost ulterior sters și cu care se interrupe enumerarea (fila 33 recto). La nici unul dintre cuvinte nu mai apare nimic legat de acestea. Pe majoritatea filelor nu apar decât cuvinte de cuvinte izolate, fără vreo legătură între ele, fără vreo semnificație deosebită, ceea ce face greu de înțeles înțenia poetului. Aceasta, în orice caz, a fost curînd abandonată. Încă de pe fila 3 recto, încep să apară intercalate coloane cu rime. În dreapta cuvintelor: **ah și aiar** (scrise pe coloana a II-a a filei 3) apare o coloană cu rime la — i. Începînd cu fila 32 recto, apar coloane de rime ordonate alfabetic, după diferite sintaxice ale numerelor: versuri, printre care poezile **Serdariu și Donclă**.

Ceea ce este demn de remarcă, în afara celor menționate, este un fragment de „dicționar” german-român pentru o serie de 33 de expresii care provin, în mod incontestabil, dintr-un basm german sau redat în limba germană, cărora Eminescu le caută echivalente românești și le dă, în plus, numite explicite. Fragmentul apare pe fila 2 recto, unde erau scrise cuvintele abăt și ael (cu cernaală neagră, față de cea violetă a fragmentului în discuție) continuă (tot cu cernaală violetă) de fila 2 verso, coloana din stînga, pe 10 rînduri, peste cuvîntul anterior **adaog** (stres) și apoi pe fila 3 verso, coloana din stînga, 5 rînduri peste cuvîntul **ajung** (stres). Redăm în continuare fragmentul așa cum apare pe filele menționate:

2 r ausgiebig cu prisos, să-i ajungă și să-i prisoesească

Freundschaft und Friedensbündniss mare prietșug și bună pace, legată cu împărțitul C., cu I

Kaiser werden stătu împărat feciorul acestuia și sîh Kaiser sa. Dacă se văzu împărat

Damals, zu jener Zeit atuncea, pe acea vreme.

Sterben se răvâși

Keine Söhne gahalet feciori n-a avut I cu toate ființurile

Keiner sîh Kaiser sa. Dacă se văzu împărat puternic răsaritului și apusului

argwöhnen rău gîndi căre T, și creștini Freundschaft bezeigen arată mare prietșug mit Befestigung cu țării și ziduri

bucate de mîncat și de băut pristavilor vor și pietre și de ce te trebuia de frică

sich erheben ca să se ridice pe Tatigrad încă se adeverea ca și tata-său, dar adevăreția lui au fost vicleană.

Zu Gemüthe führen, bereden a scoate pe cîntărea din minți, a îndeplini

mitte Ghic ce și mișca Dunăre, Prut etc. Prutul a venit mare, schroll

seit einiger Zeit de-o bună de vreme, de la o vreme

allmählich, von Tag Zu Tag. Pe zi ce merge

Sich länger Zeit de-un cîrd de vreme, de-o grămadă de vreme.

Seit langem de-o multime de vreme

von einer Abgabe lafreien a ierta cuiva o dare sau de o... a scuti pe cineva de... manhölich — pe mică — pe ceas

Keiner sîh Kaiser sa. Dacă se văzu împărat puternic răsaritului și apusului

argwöhnen rău gîndi căre T, și creștini Freundschaft bezeigen arată mare prietșug mit Befestigung cu țării și ziduri

bucate de mîncat și de băut pristavilor vor și pietre și de ce te trebuia de frică

sich erheben ca să se ridice pe Tatigrad încă se adeverea ca și tata-său, dar adevăreția lui au fost vicleană.

Zu Gemüthe führen, bereden a scoate pe cîntărea din minți, a îndeplini

mitte Ghic ce și mișca Dunăre, Prut etc. Prutul a venit mare, schroll

seit einiger Zeit de-o bună de vreme, de la o vreme

allmählich, von Tag Zu Tag. Pe zi ce merge

Sich länger Zeit de-un cîrd de vreme, de-o grămadă de vreme.

Seit langem de-o multime de vreme

von einer Abgabe lafreien a ierta cuiva o dare sau de o... a scuti pe cineva de... manhölich — pe mică — pe ceas

Keiner sîh Kaiser sa. Dacă se văzu împărat puternic răsaritului și apusului

argwöhnen rău gîndi căre T, și creștini Freundschaft bezeigen arată mare prietșug mit Befestigung cu țării și ziduri

bucate de mîncat și de băut pristavilor vor și pietre și de ce te trebuia de frică

sich erheben ca să se ridice pe Tatigrad încă se adeverea ca și tata-său, dar adevăreția lui au fost vicleană.

Zu Gemüthe führen, bereden a scoate pe cîntărea din minți, a îndeplini

mitte Ghic ce și mișca Dunăre, Prut etc. Prutul a venit mare, schroll</

ROȘII REȘEA

În timp ce a fost dintre cele mai straniu cu putință; într-o seară, pe când îmi mai măsuram umbra cu pasul pe o stradă liniștită, mărginită cu castani uriași, așteptând (ce?) am văzut odată, sub lumina puternică a unui felinar (?) cum ninge. Ei și? m-aș putea întreba, ce, n-ai mai văzut cum ninge, nu te-ai trezit niciodată dimineața și, privind pe fereastră n-ai văzut jur împrejur zăpada, ca și cum toată noaptea s-ar fi spulberat în natură? Ba da, sigur, doar n-am trăit degeaba și amintirea acesteia, naturale, sint dintr-o lume puterice, mai puternice chiar decât cele sentimentale, atât de trecătoare și, uneori, de neadevurate. Numai că de data aceasta ninsorea era ceva mai obișnuită, pentru că nu ninge cu fulgi de zăpadă, ci cu fluturi de noapte, Arginții. Pe urmă am aflat că, atunci când vezi o asemenea ninsoare, trebuie să te pregătești de plecare în alt anotimp. Într-un anotimp mai bun decât toate celelalte, în care florile nu se ofilesc niciodată.

Din „Reglement asupra Serviciului în campanie și asupra manevrelor celor mari”, 1872, București: „39. Pentru facerea unui raport trebuie să se conforme următoarelor: Raportul trebuie scris pe hirtie grosă și atât de deslăsat în cât să se poată citi chiar nefiind destulă lumină. În partea de sus trebuie să se scrie arate ora și locul plecării raportului (data, ora, minutul și partea zilei); cuvenitul de noapte trebuie înălțat, partea zilei se însemnează prin cuvintele dimineață și seară. Ca regulă generală, raportul trebuie pus într-un plic având adresa, pe care se însemnează locul și care merge ordonanța și încă un dată ora plecării. Plicul se înspăzoaie purtătorului raportului după ce s-a însemnat pe el ora și locul unde a fost primit, acesta pentru a fi servit de quitanță... Scrierea trebuie să fie îndoită în două, plicul este cu clei...”

RADU PELINEȘCU, PORUMBAC (P). Deși avem mari îndoieli în ceea ce privește adevărata d-voastră identitate, cităm totuși din „Jurnalul unui naiu”:

„Mi-am propus, ca întotdeauna dealtfel, să încerc a-mi imagina tristețea fluturului când își simte aripioarele îmbăntuite și incapabile de a-și mai zăboiri Zborul, care a fost tocmai ideea de viață, sensul suprem al existenței fluturului.”

Fluturile, această mică viață plâpândă, gingașă și plină de viață, ca un funicel trecut prin ochii lumii, își are corespondențe fidele cu multe alte animale, fie că zboră, alerșă sau se țirășe și chiar și cu omul. Mai ales cu omul, ale cărui urcurșuri sau căderi sint tot atâtea zboruri, fie că se avintă spre zenit, fie spre nadir.

Marea diferență, care totuși există între fluturi și om, este tocmai aceea care distinge zborul fluturului de zborul omului: în timp ce, firească de a deschide aripioarele și a-ți face respirația mai ușoară decât a aerului. Ori omul...? Singura posibilitate de a zbura este de a-și pune gîndul la contribuție și a construi ceea ce fluturile are din naștere, zborul; ori acești mici fluturi de metal în care se ascunde omul în zborul lui sint atât de puțin plăcut urechilor, ca și cum Bach sau Beethoven, ar fi fost cîntăci de un uriaș taraf de lăutari beți și cu instrumente dezordonate.

În plus, fluturile este o viață deosebit de civilizată, zborul lui este curat ca o privire de copil, iar urmele lăuate pe pămînt sint ca niște picături de apă, pe cînd omul, aflat în imensa bură a fluturului de metal, taie vîzduhul felii, încensîndu-l, și scrie și el în sentimentul beției. Ce-i drept că acolo unde saliva lui atinge pămîntul se aprind focuri, ceea ce este foarte bine în anotimpul iernii, dar tot drept și e faptul că în jurul focurilor se deshidră gauri mari și oameni sint de neînțelesibili, de frigida focului, fug, deși întotdeauna pe acolo miroase a carne arsă ceea ce înseamnă că ei au plecat lăsîndu-și fripturile în cuptor.

Acestea sint lucruri nefiresci pentru un flutur, deoarece fluturile este un mare iubitor al naturii. Cînd fluturile trage aer în piept atunci parcă toate pădurea și florile lumii îl năvălesc în nări îmbăntuindu-l și făcîndu-l să alerșe lîngă răcoarea izvoarelor, ceea ce omul nu o prea face, lui îl place ca atunci cînd inspiră să simtă toate furnurile fabricilor și zgura locomotivelor năvălîndu-l în plămîni și să simtă în fața sa să ațîngă și el la sentimentul beției, să se îmbețe în locuri special amenajate, astfel încît întotdeauna își caută răcoarea sorbind neconștient, în fiecare noapte, licoarea robinetului. Sigur că da, mai sint mici și nevinoate deosebit între fluturi și om, dar avîntînd, totuși, superioritatea fluturului, dar omul rămîne, în ansamblul lui, o ființă plină de candoare. Iertate-i fie păcatele!”

DANIEL GROSU, Vaslui: „Pasărea cu pene de aur” e prea poleită, suferă de pseudoromantism. Vă așteptăm cu ceva mai hotărît, în care să vezi și scrie și foarte alții, nu numai despre d-voastră ca artist.

CAIUS DRAGAN, Iași: Nu disprețuim romanul polișt, dispreț, credeți, d-voastră, caracteristic multor intelectuali”. Lipsa de timp și suprasolicitatea rubricii însă nu ne permit o lectură atât de întinsă. Adresați-vă unei edituri.

ENACHE DUMITRU, Fîrteștii, Vîlcea: Ne plac și reportajele, cu condiția să fie literare. Dacă puteți să le scrieți, puteți să ni le trimiteți. Dacă nu...

Julian Neacșu

„GONG”

● Nu cu prea multă vreme în urmă (dar mai bine mă țirui decît niciodată) a apărut Almanahul revistei Teatrul, „Gong-88”. Un almanah interesant, echilibrat, care are, în cuprinsul său compartimente menite să satisfacă toate gusturile și interesele cititorilor care iubesc teatrul înaintea tuturor celorlalte arte. Astfel, pot fi citite cu reală curiozitate și plăcere declarațiile sentimentale despre teatrul ale lui Georgehe Eminescu, Eugen Lovinescu, G. Călinescu, Alexandru Balaci, Ștefan Augustin Doinas, confidențele cu Alla Demidova și Innokentii Smoktunovskii, Shirley MacLaine, mărturiile lui Simone Signoret, interviurile cu Aura Buzescu, George Constantin, Ion Marinescu, Radu Zaharescu și Horia Șerbanescu, Ștefan Tanalaș, Mircea Albulescu, Ion Caramitru, Silviu Stănescu și cu mulți alți actori de frunte contemporani, rubricile de profil critic, modă, filatelie, chiar și artă culinară etc. Nu ne îndoiim că, în fața unei palete atât de largi, nu va rămîne insensibil nici un cititor, confirmîndu-se astfel răspunsul presus de o înțelegătoare lansată de revista care edită almanahul (redactor șef: Ion Cristoiu, redactor coordonator: Ilie Rusu) „Cine nu iubeste teatrul? Nimeni, desigur.”

„Vistieria nemărginitei iubiri”

Urmare din pag. 1

Nicoară” din Arad (care pe-atunci purta un nume total abracadabrant, format din trei inițiale), locuim nu departe de strada Vasile Goldiș. O stradă ce purta numele eroului de la 1 Decembrie 1918! Sint convins că îl mai poartă și acum, și îl va purta cît va fi Aradul Arad. Iar tot în vecinătatea acestei străzi se află, acum, în zilele noastre o școală generală, cu trei secții de predare: română, maghiară și germană. Cînd am descins pentru prima dată în această unitate de învățămînt ardelean, copiii se aflau în recreație. Și, tot se jucau iocălată, amestecîndu-și cuvintele și jocurile, într-o victorie deplină a copilăriei ferice. În același timp, părinții

Raluca Grigoreca: „Poisaj”

REMEMORĂRI

Glezniere, soro lume și macheta oarbă

(SELECȚII DIN CORESPONDENȚĂ)

La anumite intervale simt nevoia să răspund sau să reproduc cîte ceva din scrisorile celor mai harnici corespondenți. În general, miștele sint semnate cu inițiale, cu pseudonime fantasmagorice sau pur și simplu indescribabil.

Iată una care sosește de la Constanța și pe care o reproduc aproape integral pentru hazul și farmecul ei aparte. (În toate cazurile am respectat ortografia autorilor).

„Stimate Mircea Micu, Tînd cont, că dumneavoastră aveți timp și pentru manuscrisele muritorilor de rînd l-mi cer permisiunea, de a vă ruga, să urmăriți cu mare atenție aceste frămîntări sufletești. Și va mai rog, să fiți sigur că nu am intenția de a vă corupe.

Vă scriu (manuscris) numai așa, ca să știți că ma-m înțepat în ochi cu gleznele dumneavoastră. La prima vedere nu le-am luat în serios, dar am descoperit că sinteți avansat (în materie de glezne), drept pentru care ar fi bine să vă mutați pe malul mării, sub un oare care pretext.

Aici orizontul este mai lung, mai lat... și se poate admira în tîhnă, tot felul de „glezne” fără să vă apostrofăm cineva. Tot aici îl poți permite să admiri, și să te bucuri de tot ce a sculptat natura.

Noi, cei de la mare sintem tot o apă și-un pămînt (noi) ca și noi, cînd vin valurile pleacă nisipul de sub picioare dar așteptăm docili, următorul val: / Din a apelor adîncuri / Și a, algeilor visare / Se nasc glezne afrodite / Imbrăcate-n școli de aur...”

Urmează încălțura din care nu am reținut decît Geo și un P.S.: „Excepție fac gleznele de la Teghirghiol, acolo sint cu gleznere, Atenție!”

Eu așa și fiu atent la gleznere, dumneavoastră, în schimb, la ortografia care, ca să vă cităm: „ne-a înțepat în ochi...”

De data aceasta o mișivă mai drastică și mai enigmatică din care n-am înțeles mare lucru: „Stimate domnule Mircea Micu, așa imi încep scrisoarea, deși ar fi trebuit s-o încep mai la obiect, dar prea m-Ați speriat cu acel „prea sinteți perlu”, pe care L-ați adresat unui co-

respondent al Domniei Voastre. Cred că vă scriu mult și prea vă dați în stambă. Însă scrisoarea pe care o așteptați nu v-a scris-o nimeni. Încă, și e greu de scris. Așa cum nașgă din fiord în fiord nu-și pune nimeni mîntea să se așină pe urmele Dumneavoastră. Deocamdată. Afară de Constanța Dumneavoastră Plopie. Sint sigur că ea vă joacă deosebi reghilul.

Dar Dumneavoastră atimate Domnule Mircea Micu, așteptați confirmarea print-o scrisoare ce va veni: / Și noaptea asta toți / Avea va zori de zi / Te culcă fără teamă / Nu deznădădui.

Lume, lume, soro lume... Și vorba aia Hoc-citugus...” (Sau cam așa ceva).

Ce să zic? Voi încerca să nu mă navighez din fiord în fiord, să nu mă mai dau în stambă, și să mă culc fără teamă. Și jur să nu dorm plin nu primesc... confirmarea.

„Tovarășe M. Micu, Eu sint de meserie electrician și îmi place să mă uit peste reviste și am citit povestea cu rala Costică și am ris în sinul familiei. Cări nu prea citesc că mă provoacă la somn dacă sint mai groasă și nu au înțeles polișt. Dar vreau să vă rog să-mi spuneți ce este aia machetă oarbă? Vă întreb fiindcă am fost la un tov. scriitor acasă și l-am reparat ceva și la sfîrșit am zis să mă împrumute cu o carte și a zis să aleg și eu am ales pe cea mai groasă că avea cam o mie de pagini. Am deschis cartea și mă gîndeam cîte nopți voi putea să dorm eu cu ea și cînd colo să vezi și să nu crezi toate paginile erau albe!

Am comunicat asta tov. scriitor care a ris și fîncă era ocupat a zis că am luat o machetă oarbă și să aleg altceva. De asta vă scriu să imi spuneți ce înseamnă o machetă oarbă. Adică sint cărți și în care nu se scrie nimic și se poate citi? Cu stimă Ralu Ionel-electrician autorizat!”

Dragă tovarășe Ionel o machetă oarbă este exact ceea ce ați tînut în mînă. Probabil că ați de voluminoasă va fi viltoarea carte a colegului de care se vorbește.

Mircea Micu

CUMPANA AȘCHII

I. G. Călinescu observa patru mituri esențiale: Traian și Dochia (Aschi, elemente populare și o legendă cantemirăană) „simbolizează constituirea însăși a poporului român”. Miorita exprimă „viziunea franciscan-panteistă a morții la individul român”. Meșterul Manole „e mitul estetic, inclind concepția noastră despre creație care e rod al sufierității”. Zbrătorul „e mitul nostru erotic, personificarea invaziei instinctului pubeal”. Se poate vorbi, cu îndreptățire, despre cîntecul mit: Zamolce este mitul nostru profetic. El pune să i se facă o locuință sub pămînt (vezi Herodot), unde se retrage (din istorie) și să ascuns vreme de trei ani (în lăptăci) făcînd credibilă parabola nemuririi etnice. După Eminescu, Coșbuc, Blaga, mitul copleșitor al lui Zamolce atrage atenția unor îndrăzneți poeți contemporani: Ioanid Romanescu („Zamolxis”, Ed. C.R., 1988), Ion Gheorghie („Zamolxiile”, Ed. C.R., 1988).

Îl. Mă întrebă un distins coleg și trebuie să recunosc că el pune o problemă interesantă: „Care este condiția spațială, cantitativă a citatului?” Îl răspund cum mă pricep. În primul rînd, critica literară nu poate exista fără citat. Criticul care se ferește, într-o carte, de citat disprețuiește, din modestie exagerată, pe contemporanii și pe clasi. Prezența citatului are o singură limită cantitativă: el se poate lăsa strălucind într-o carte pînă la jumătatea acelei cărți. În nici un caz mai mult! O rețetă, la îndemîna oricui, ar putea fi aceasta: 200 de pagini atent numărate din bijecturile scrise ale înainteașilor și 200 de pagini de comentariu aproape original. Cine ar avea curajul să vorbească despre stupiditatea posibilă a aceluia citatului? Deci, pînă acum totul e limpede. Lucrurile se complică numai atunci cînd autorul scriu proporția, el uită că jumătatea a fost lăsată de lume ca să ținem seama de ea și înălțăm o sau lungimea citatului întrece victorioasă cu oțeva șchioape sau cu cîțiva kilometri exegeza

respectivă. Dar, din setea de a ne contrazice, e bine să privim și din alt unghi, din alt colț: nu cumva avem de-a face cu o generozitate uluitoare, cu un altruism extraordinar care-l îndeamnă pe un comentator încet, încet, să citeze cît mai mult și să comenteze cît mai puțin pînă la totala dispariție a subiectului? E posibil, căci din perspectiva unei nari pedagogii, un critic mai mult arată decît se arată, mai mult comunică decît se comunică etc.

III. Poezia ne dă să bem cu zgîrcenie din apa uitării, singurul lui, singurul riu care nu seacă niciodată, nici în ziua cînd pot seca toate mările de pe Pămînt. Această apă, rudă apropiată cu vestita Apă a Mortilor, curge în efluvii libere prin lume, doar libertatea este necesitatea lor. Apa uitării este materia din care s-au făcut aureolele zăestii și umane, este legendara Apă Vie constrînsă să stea între maluri necunoscute etit timp cît se scaldă cineva ca să-și păstreze nemurirea. Apa uitării este materia cea mai subtilă și în ea hălăduiește născutetă lîmpul pentru a-și păstra condiția memoriei absolute. Un simț suprasenzorial a fost visul poetilor de totdeauna, bînuind că pe această cale se deschide o poartă apropiată și departată în aceeași măsură („Un simț sextil de stele ne despărte”). Au crezut că prin simțea cerească simțuri îl pot obține dar toate kinesteziele s-au dovedit frumoase prin inteligență și imperfecte. Deci simțul acela era încă unul, tot oamenii țere prin el cu viteza lumii și este secretul lor cel mai scump, insondabil de către ei însiși. Cel vechi și nouit revelație. Noi folosim cuvîntul pentru a exprima istorii și povești dar vietim în afara lui cîci niște secole, reprezentate calendaristic ale timoului pe Pămînt au silit la extirparea lui. Poeții sî încapătinează să captureze ceva din simțul acela uituc, rămas în memoria limbii.

George Alboiu

Senin de Parva

Urmare din pag. 1

de poteci. Pădurile urcă și, odată cu ele, urcă și cerul. Pe cîte vreme dincoace totu-i mai aproape de cer. Urce dinspre Bistrița, merii închise e candelabre cu lumini roșii și galbene, trec prin Prislop și Hordou pentru ca, sub un pîntec de munte, să iau drumul în sus, spre Parva, unde — mi se soare — cerul este cel mai senin. Și, într-adevăr, curcubeie zvonind mineral — fagii și frasinii, jugăstii și arțarii — sprînjii în cer albastru ca smălțuit.

Acum, acolo, probabil că ninge, este punctul cel mai deșert sau Maramureș, și, cu o clipă de imaginație, după rotirea aparentă a soarelui, spre Moldova: după o rotire în sensul acelor de ceasornic sau a începutului bălărilor inimii,

lor, unii sub bălăurile luminoase ale tricolorului, cînd expresie aceleși comunii de sentimente, idei și năzuințe, lucruri la prestigioase întreprinderi din Arad, ca „Strungul”, „Întreprinderea de Vagoane”, „U.T.A.”, „Victoria”, „Arădeanca” și altele, ale căror produse sint cunoscute și apreciate de ani și ani de zile pe toate meridianele globului. Ei sint unii sub stindardul României, trăind și muncind într-o unitate deplină de sentimente, de kinestezii și asolării. Pe temeiul Unirii și unității noastre înestructibile, în conștiințe cu trecutul glorios al neamului, ne edificăm prezentul eroc conștient cu precizie tractoria luminoasă a patriei do milne.

a primului impuls al acesteia, gravitația noastră lăuntrică, mișcarea sferi dinlăuntru spre care și din care pornim. Cit de ciudată și cit de misterioasă și minunată — însă această confluență, punctul acesta în care cerul este alba de senin încît te simți respirat de toate țările țării acesteia și simți că rezolvi într-o vîlnă de aer vital! Parva este o așezare ca toate așezările, din peșterii muntelui în via însă izvoare care duc și către Prislop și către Hordou și poate că duc și mai departe. Și se întrec de acolo altfel, se întrec sub formă de cîntec, se întrec în formă de poezii. Ca niște amintiri. Ne-am întîlnit la școala din comună cu cadrele didactice, a fost prezent și primarul, au fost prezente toate notabilitățile sale și încă altele din împrejurimi. Doi amînti s-a-a prelungit pînă la miezul nopții. Doi dascăli, Traian Săsrărn și Ion Zăgreanu, autori de versuri și ei, au organizat această sezoătoare — pentru mine unică, cel puțin oină acum unică — prietel datorită căruii am avut ocazia să coboșe și monumentul și de o covîrșitoare senină și blîndă tristete atunci cînd este cîntat. Micul său bust din casa oărințescă nu spune altceva, chiar dacă cinci gloante „le trunelor de ocupație horstide din anii nu ațit de îndepărtati ca să nu n-i mai putem aminti i-au sfîrșit faza și a fost aruncat nici nu pot să spun unde. Iar ea neobișnuită să fie și mai brută și mai abiectă casa-muzeu fusese transformată în circumiă. Mă cură însă de acest odios amăntut și mă întorc la Parva, nu înainte de a-mi aminti că, pe cîte vreme de o vreme care ar trebui înmăntat în aur, niște elevi au recunoscut buțul neotelului și l-au băstat pentru a fi aduce la lumină. Postul Ion Horea care-mi a-ăta acest inseris mă întreba cum de n-am sînt nîlnă acuma? m-a am sînt, l-am răspuns. Și „făc am lecti a-ă, m-am nînt pe ce, o-ă, mîl nu mîl am a-ă de senini. Dar la Parva nînt am o răscumpărare de cer despre care voi vorbi altădată.”

PREMIUL REVISTEI „LUCEAFĂRUL” LA CONCURSUL NAȚIONAL DE POEZIE „G. COȘBUC” — BISTRITA, 1988

daniela trandafir

Pasărea din ochi

Imi crește pasărea din ochi
Erotic într-un vas al rășinii
Căerșelii și sărăci culorilor
Nisipul imi cîntă-n clesădrea
Și piramidele creșe
Stăzi adînci sare vînturi și lumină
Păsărea din ochi
Curgere adîncă spre patima plezărilor în

Setea de alb

Rotunde, vine
Și se așază la țim-le
Limpede cîntecul ei s-a topit
trupul și setea nîmînd
În templul flo-Flor de cîna
Pe lăscăde de lună
Peul tremură-n oglindă
Cenașă lui răsînd din ochi
Urca din cer ca o fereastră
Și iată o iasădin din vestimitele caste
răstîgnită pe rugul de iarbă
foșnetul verde ingeanchează în lumină
în palme imi arde sîrșutul de alb
Buzele se strîvesc
pe cuvîntul de gheață
trupul și setea ca o patinatoare
mă ninge, mă plînge.

PREMIUL REVISTEI „LUCEAFĂRUL” LA CONCURSUL „MÔȘTENIREA VĂCĂREȘTIOR” — TÎRGOVIȘTE, 1988

oana turbatu

Trei rădăcini

Din Veronet,
din Alba și din Istru
trei rădăcini —
o singură urcare.
Unirea
nu e fiilă de registru
E-a scris-n munt
în gru,
în osuara.

E scris-n tot ce-a fost

a se-mplini:
Decembrie
ii este or de stemă.
A lui Mihai Viteazul
diademă
e tot cuprinsul înfrîpței gîii.

Cum roata Moriei

neodînd
adună din fel veac
și zări senina

Nicolae Kruch: „Cap de copil”

Patrimoniul unui eveniment

Urmare din pag. a 3-a

departe”. Fiind reconstituite și punind în lucrare rațiune și afect, istoria „îmbie cu pîlă și îndemna de a cultiva tradițiile sfinte ale înaintașilor, privind încădrarea în tot ce este acțiune viguroasă pentru cauza afirmării plene a acțiunii românești. În toate aflăm acel dinamism specific românesc, impulsivitatea și impulsivitatea de apărare a ființei naționale și a pămîntului moștenit din străbuni”. Actual însuși, fiind un „inscris” ce nu se contestă, „documentează”, dacă se poate spune așa, „mișcările de sedimentare a elementelor ce intră în alcătuirea mărețului edificiu al societății, mai ales prin rostul educației și culturii”. Documentele conțin răspuns la interogații continue și, prin intermedierea actelor, cercetătorul poate pătrunde „în intimitatea evenimentelor”, în ceea ce s-a numit cotidian defunct.

Floare

Floarea ce-a-nflorit
E-un tărîm slăbit,
Fiindcă-am îmbolnăvit
Ochiul înrăit
Floarea care-nfloare
E o suspina-re
Lumea ce treacă
La întunscare
Floarea care vine
Din genuni bătrîne,
Spiritul o ține
Infinit în sine.
Gheorghe Pituț

Carte cu fluturi și ploii

Înșă împlă se aprind fluturii și ploile
sîngindu-mă.
Răscolind răscolitul ca pa o carte
azul ei verde
să-mi mînjie țelenele tremurătoare
Cum păsările furtunii
și le învăt cîntecul
ucis diminuată.

Salcimii

Salcimii, drumuri lungi
în podul palmei meli
cu picioare rănite de albele flori
cobor în izvoarele lor
ca într-o ceată
s-aud rotîndu-li-se destul
ca unor seminte bolnave.
Salcimii — lumini lichide
și migratoare ierburii,
cât flintina și țîmăl
unde să-mi dorm rădăcina.

Ancîmpul de aur

Simfonie de soapte
a anotimpului de aur
rodește în tăcerea pămîntului.
Alerș și sper
că am să întîlnesc pe cineva.
Dar stiu aceea voi fi eu însămi
ce de mine.
Aș alerș oricît
ca să mă văd ogîndindu-mă
în vîrștele patriei.

Amintiri

Mi-am lăsat gîndurile
într-o pădure.
Prinse de un arbore.
Dar frunzele s-au uscat...
Copacul nu-mi amintea
de mine...
Acum arăd cu frunzele toamnei.
Oare ce se întîpăresc
În memoria copacilor?

Sete

Mi-e frică să visez
să trăiesc cu iluzia
formelor perfecte.
N-am să știu niciodată
unde începe
și unde se termină
această sete.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Secundă

Caut cuvinte
pentru gîndul,
gînduri
pentru cuvinte,
sentimente...
pentru
această secundă dintii.

Opțiuni fundamentale

este o realitate de netăgăduit — subliniată frecvent de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului — că ambele noastre planuri și programe de dezvoltare economică-socială, de influență multilaterală a României socialiste, sînt indisolubil legate de climatul internațional, de fenomenele și evoluțiile vieții mondiale. Numai în condițiile unei păci autentice, ale unei lumi despozarate de amenințarea distrugerii într-un nou război, într-o lume lipsită de violențe și nedreptăți, poporul român, ca de altfel toate popoarele planetei, va putea să se consacre plener nobilei activități de creație materială și spirituală, să asigure înaintarea fermă a patriei spre piscurile luminoase ale socialismului și comunismului. În egală măsură însă, valorile și opțiunile fundamentale ale națiunii noastre — intim legate de năzuința perpetuă spre independență, pace, prietenie și colaborare cu alte popoare — își transmit, în mod firesc, impulsurile în afara granițelor, asociindu-se eforturilor generale de a se impune primii evoluțiilor internaționale un sens pozitiv. Politica externă românească — domeniu care își află în cuprinsul Tezelor din aprilie un neseccat izvor de inspirație, de acțiune novatoare — intervine astfel în determinarea evoluțiilor contemporane, practic toate planurile, pozitive ce au loc pe plan mondial incluzînd, în sfera conceptelor care le propulsează, un bogat fond de inițiativă politică românească, de demersuri concrete, consecvențe și constructive. În magistrul document pe care-l reprezintă Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale, secretarul general al partidului pledează, cu realism și autentic patos revoluționar, pentru afirmarea unui nou mod de gândire, abordare și soluționare a marilor probleme contemporane. Argumentele unei asemenea pledoarii își au rădăcinile chiar în realitățile lumii de azi, o lume confruntată cu probleme globale, grave și complexe ce angajează desigur viitorul civilizației umane și care nu își pot găsi soluțiile adecvate, eficiente, dorite de popoare, prin abordări de pe poziții anarconice, ci numai pe baza unor noi principii, pe o „regîndire” a căilor de urmat și a însăși configurației mondiale, prin excluderea forței, a războiului ca mijloc de reglementare a unor dispute internaționale. Dacă facem, fie și succint, o trecere în revistă a politicii externe românești din anii ce au urmat Congresului al IX-lea al partidului, a conceptelor și inițiativelor promovate de țara noastră în viața planetei, una dintre concluziile cele mai pertinente se referă, fără îndoială, tocmai la spiritul novator care a animat și animă această politică, la contribuțiile originale, de mare valoare teoretică și practică pe care ea le-a adus la întregul proces de dezvoltare social-politică contemporană, la declanșarea unor acțiuni avînd drept obiectiv apărarea vieții și a păcii, înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, eliminarea rușinosului flagel al subdezvoltării și edificarea unei lumi noi, economice, civilizate, generînd prestigioase inițiative, propuneri și acțiuni concrete, sub semnul umanismului și înaltei răsunderi pentru destinele generațiilor prezente și viitoare, al dorinței de a participa efectiv la clădirea unei lumi și a păcii și progresului, mai bună și mai fericită pe planeta noastră.

Teza inadmisibilității războiului, ca și cea referitoare la problema fundamentală a lumii de astăzi — apărarea vieții și a păcii, înfăptuirea dezarmării și în primul rînd, a dezarmării nucleare — afirmate de partidul nostru, de tovarășul Nicolae Ceaușescu încă de la Congresul al IX-lea și-au demonstrat nu numai perenitatea în timp, dar și în prezent reperi esențiale ale noii gândiri ce se afirmă în practica vieții internaționale. Conceptele științifice, materialist-dialectice privind rolul decisiv al forțelor în făurirea istoriei omenirii, privind noul tip de solidaritate internațională, prin înglobarea largă a tuturor forțelor lumii și responsabilitate în eforturile convergente menite a asigura evoluția pașnică a civilizației pe coordonatele păcii, progresului și colaborării, ideile exprimate în legătură cu rezolvarea pe cale exclusiv pașnică a problemelor litigioase, cu rolul tărilor mici și mijlocii, cu alte numeroase și acute dorințe ce dau un profil înconfundabil epocii noastre se constituie în tot atîtea contribuții de cea mai mare valoare teoretică și practică ale partidului, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu la îmbogățirea gândirii și practicii revoluționare. Sînt teze și concepte care, departe de a rămîne în simplul stadiu al enunțurilor, inspiră întreaga politică de stat a României, înfăptuiesc acțiuni concrete, sub semnul umanismului și înaltei răsunderi pentru destinele generațiilor prezente și viitoare, al dorinței de a participa efectiv la clădirea unei lumi și a păcii și progresului, mai bună și mai fericită pe planeta noastră.

Aurel Perva

REVISTA STRĂINĂ

● GIORGIOS FILIPPOU PIERIDES, NĂSCUT ÎN ANUL 1901, ESTE ÎNCLINAT ÎNTR-UN CĂMIN AL NOSTRUI SCRITORII DIN CIPRU. S-a petrecut o schimbare în viața sa în anul 1947, cînd a revenit în Cipru, dedicîndu-se literaturii. Începînd din 1947 pînă în 1987 el a publicat șase volume. În două etape: una egipțeană, cuprinzînd povestiri despre lumea satului egiptean și despre viața școlii din timpul celui de-al doilea război mondial, și una europeană, cuprinzînd povestiri despre lumea satului european. În două etape: una egipțeană, cuprinzînd povestiri despre lumea satului egiptean și despre viața școlii din timpul celui de-al doilea război mondial, și una europeană, cuprinzînd povestiri despre lumea satului european. În două etape: una egipțeană, cuprinzînd povestiri despre lumea satului egiptean și despre viața școlii din timpul celui de-al doilea război mondial, și una europeană, cuprinzînd povestiri despre lumea satului european.

● O APARIȚIE DE EXCEPȚIE ÎN LITERATURA IRLANDEZĂ: Este vorba despre Christopher Nolan care are acum, douăzeci și doi de ani, dar a publicat deja două volume culturale, ce s-au transformat peste noapte în bestsellers-uri: „Damburst of Dreams” (Tumulul zgăzuit al viselor), volum de versuri și „Under the Eye of Clock” (Sub privirea ceasului). Acest din urmă volum, cu caracter autobiografic, a fost scris de el unul din cele mai importante premii literare britanice „Whitebread” și ocupă primul loc în topul cărților din S.U.A. și Anglia. „Sub privirea ceasului” este în curs de apariție în limbi de la franceză, germană, spaniolă, portugheză, finlandeză, norvegiană, islandeză, olandeză, daneză, polonă, japoneză și coreeană.

● BIBLIOTECA CONGRESULUI AMERICAN DE LA WASHINGTON a organizat o expoziție despre arhitectura barocă a cartierului german nazist, din anul 1933. Unul din cei mai importanți artiști ai epocii a rămas descoperit o perioadă de douăzeci de ani după moarte. Unică în felul ei, expoziția prezintă lucrări arhitecturale și fotografii de arhitectură provenite din fondul de carte al departamentului bibliotecii americane precum și din colecții și arhive, lucrări care au căzut astăzi pradă incendiului pe străzile din districtul Berlinului. Într-o astfel de lucrări purtînd numele lui Jack London, Ernest Hemingway, Helen Keller, John Galsworthy etc.

● O POVESTIRE NECUNOSCUTĂ PÎNĂ ACUM A LUI CHARLES DICKENS (1812-1870), clasic al literaturii engleze și universale a secolului trecut, a fost descoperită recent de profesorul Harry Grant de la Universitatea Berkeley din California. Povestirea a fost scrisă în anul 1857 și nu are titlu, nefiind nici datată. Ea a fost publicată în săptămînalul „Household Words”, editat de însuși Charles Dickens. Documentarea lui Harry Stone, care a cumpănat scrierile și diferite materiale din epoca respectivă, a dus la concluzia că această povestire are un vădit caracter autobiografic.

● RAFAEL ALBERTI, CUNOSCUTUL POET ȘI DRAMATURG SPANOL, a fost ales membru de onoare al Academiei spanole de arte frumoase, un titlu care se acordă în mod tot mai exclusiv lui Alberti, este cel mai important poet spaniol și perioadei postbelice. După ce a trecut perioada surrealismului, el s-a orientat către o literatură politică angajată, cu vădit caracter socialist.

● CINE ȘTIE SĂ SCRIE CA GRAHAM GREEN? Acesta a fost titlul unui concurs neobișnuit organizat de o editură londoneză pentru a-și face reclama prin adevăratul mijloc de mijloc: înțelegerea în masă și pentru a trezi interesul cititorilor pentru cărțile pe care ea le editează. La întrecere au luat parte cîțiva zeci de scriitori, publiciști și redactori. Sub pseudonimul a participat și un scriitor în vîrstă de 83 de ani care a cîștigat premiul al treilea, primele două nefiind distribuite. Concluzia? Nimeni nu poate scrie ca Graham Green!

● BERGEN ȘI CORNELIA EVANS SCRIBAU ÎN URMA CU PESTE-TREIZECI DE ANI, mai precis în 1937, în „A Dictionary of Contemporary American Usage”, apărut la editura Random House în dreptul lui O.K. „Expresie provenind din S.U.A., răspîndită astăzi în întreaga lume. Expresia acordată, adesea în cea, cea mai răspîndită expresie contemporană, este „o mieșoară de ori pe zi de oameni de toate vîrstele, indiferent de nivelul de pregătire.”

● DE UNDE PROVIENE ACEASTĂ EXPRESIE CARE SE TRADUCE PRIN „BINE”, în regulă? Originea ei este foarte clară. Cel mai adesea se spune că „O.K.” provine de la denumirea organizației „O.K. Club” creată în Statele Unite în anul 1840, în spiritul lui Martin Van Buren, cel de al optulea președinte al S.U.A., cu ocazia alegerii pentru a doua oară la mandat prezidențial. O.K. provine de la „Old Kinderhook”, numele orașului din Statul New York unde s-a născut Van Buren. Originea expresiei poate fi căutată și în literatură de început ale lui „all correct” (citit al corect), foarte la modă la sfîrșitul anilor ‘30 al secolului trecut.

● UNLUI ÎNGLIZEȘI SÎNT DE PĂRERE CĂ O.K. provine de la cuvîntul Okeh din limba indienilor americani, care înseamnă „așa este”. După o altă versiune, expresia s-a născut în timpul unei spectacole de circ, în care un bărbat indian înfier, care marca cu O.K. toate obiectele pe care le realiza, semn sigur al calității produselor sale. Indiferent care este originea acestei expresii, ea a apărut în Statele Unite și s-a răspîndit extraordinar mai ales după anul 1884, odată cu inventarea a telefonului, cînd termenul de „convinge” a fost rapid să scrii O.K. de la „all right”.

● CEL MAI ADEȘEA SE SCRIE O.K. dar se utilizează și O.K. și Okay, pe care în olandeză și indoneziană se scrie Oké și așa mai departe...

Lirică din R.D.G.

VOLKER BRAUN

Eu, rănitul de toate, de toate uitînd

M-ați văzut circulînd în oraș Cu tirnacopul timpului pe cap, Am uitat-o, Eu, rănitul de toate, de toate uitînd — Floarea internațională la butonieră.

Seara, după ziua risipită, horecînd În patul străin din antreu, Încropit sub peretii de piatră din față, Eu, rănitul de toate, de toate uitînd, Înarmat cu o teribilă speranță.

Nebunia blindă de a-ți aminti de sine Cum îmi cuterează creierul, Pînă ce durerea gîndului se destinde — Mie, rănitul de toate, de toate uitînd — Mi s-a întimplat în tulburata mulțime.

V-am rănit cu rîngile de fier incredibile Înălțate din așele mele, Am uitat de mine, Eu, rănitul de toate, de toate uitînd, Cu rana deschisă în cuget.

Despărțire Cobori-vol mine din noaptea tăi, Lăsa-te-vol să plutești prin eter mai departe Voi chema din nou sinii tăi, cînd adierea îi va atînge Iar de pe chipu-ți întors, oh, lacrimi vor curge.

Ah, vei pluti atît de calm și înalt Și ploaie obosită vei fi în prima zi, Iar patu-ți prăbușit, reze zăpadă, Și risul tău nimeri-mă-vă precum grîndina.

Iar eu voi mai privi uncori în lărie Căutînd fărîmă din bucuria ta albastură, Atunci numai simți-vol mîhnirea ta în turtună Întrebînd: de prisos oare am fost pentru tine?

În românește de Gabriela Danțș

ULRICH GRASNICK

Inima păsărilor

Cînd plere tumultului înimi păsărilor ele se confundă cu umbra lor pe apa mării.

Nu cunosc nimic despre moartea păsărilor, știu doar că ele se desprind de culburile lor care rămîn goale și întregă vară...

Înălțimi Nu aş vrea să mă asemîn călătorului obosit

CEL MAI RECENT BESTSELLER AL PIETHI VEST-GERMANE a cărui a devenit romanul „Drumul meu spre succes”, tradus din limba italiană. Autorul romanului, cumpărat masiv în primul rînd de telespectatori, este actorul Michel Placido, interpretul rolului comisariului Corrado Cattani din serialul italian pentru televiziune „Caracatita”, oglîndind Italia poliției italiene împotriva mafiei.

PENTRU EUROPIENI CURAÇAO ESTE UN NUME CU AROMELE DEPARTĂRILOR; pentru locuitorii acestei insule din Antile, Curaçao înseamnă pur și simplu casă. Pentru ei aromele departărilor dispar cînd este vorba despre țara lor.

Unul dintre locuitorii acestui colt de lume este și Bibi, eroina romanului „Viața în simbioză”, Soniei Garmers, scriitoarea de limba olandeză din Antilele Mici. Proaspăt bacalaureată, Bibi își caută locul în viață și drumul său între oameni: între oamenii primare care începe să muncească, între cei apropiați și demni de încredere. Ea își caută noi relații, încercînd să se separe de mama sa de care nu mai vrea să fie dependentă. Drumul nu este ușor, i se ivesc în cale tot felul de obstacole, probleme pe care ar vrea să le învingă.

Ruşește? Nu ruşeşte? Răspunsul îl primesc cel care se apleacă asupra cărții Soniei Garmers, aducînd în fața noastră lumea unor oameni de altă culoare, de altă limbă, cu alte obiceiuri. Oamenii — eroli cărții ei — trăiesc departe de noi, dar ce înseamnă departarea în era zborurilor cosmice? vorba poetului: „nici o țară în care bat inimile de oameni nu-l departe...”

DESPRE TABLOURILE PICTORULUI SOVIETIC GHENADI DOBROV SE POATE SPUNE ORICE, nu însă că ele te pot lăsa indiferent. În

care mingie muntele numai tu privea, care vorbește despre frumusețe doar din auzire și care n-a pus niciodată piciorul pe un pisc...

EWA STRITTMATTER

Doar trupul ne mai rămîne cîleodată, ne părăsim și dezertăm din viață. Sărman e spiritul cînd nu ne mai adăpă, cînd nu mai credem că-n noi ar flăcăi noi.

Pe podul arcau în mine te înalță și-aprînde-mă, mi-e sufletul de gheață...

Desen de Max Linger (R.D.G.)

SEMNALE

Se rotece în jurul globului vocile poezilor. Sînt multe, de cînd se scrie pe lume poezie. Lumii aprinse-n cosmos sînt gîsurile lor, și-aud, le văd cuprinse de-adîră irenezii, și schimbă radiții, devin mereu mai clare: iată, eu am schimbat durerea mea cea mare cu forța verbului luminilor stelare.

Dar tu găsit-ai forța spre a te depăși? Și aplecatu-ți-ai urechea de ele aproape? Numai prin dialog unirea o vom putea găsi, prin unirea verbelor-lumina din cosmică noapte.

În românește de N. Nistor

Balcanice

KOSTAS MAVRUDIS

După amiază într-un oraș

In cale mi-a leșit Noriorul de Gauloises. Un-te duci și zie cu Dindu-l uitării

O masă la vedere voiam Intr-un „café” luminat și cu fortoai, Căteluși linoși

Și croaisanți imfresmate, Jur împrejur unde treceau Secole duse pe gînduri, Singur; dar n-am îndrăznit Să mă gîndesc la asta.

Bătrîna ploaie a galior — Ca la radiografie — Iși dezleoa în tața mea trupul-Lă mărinimia felinarului.

RADOMIR RAIKOVIĆ

Struguri Lupul și vulpea!

De fapt, în timpul acestui cules, Au să cadă la pace.

Fiecare turmel sale Altă poveste îi spune, Lupul și vulpea!

Al meu e cerul acesta. A mea este iarba aceasta. A mea e țara aceasta.

Plînsul acela Al cui e? Nu mă pricep să descuri Infernul.

În românește de Dumitru M. Ion

Poeți finlandezi

EEVA-LIISA MANNER

Este chiar el el cel perfect și statornic care mi-a dat inima lui în schimbul gramaticii demudat totul (chiar și cuvintele) cu bisturiu de chirurg el stă și gîndește și se ridică și dispăre în carte transformîndu-se într-un eocor

Dearece eu-adevărăt îmi place să prețuiesc cail cînd el i-a creat i-au reușit de minune.

EILA KIVIKKAHO

Femeia De-aș fi arbore m-aș spulge din rădăcină — m-aș fereastră la tine-aș veni. Dar nu sînt. Stau singură la fereastra mea, și te aștept.

Desen Norul s-a lăsat jos devenind coroana unui copac nud, destrînzit.

Din material inițial

Desupra unui nolan de tăcere încrează în sudoarea frunții cuvîntul nerosit.

PAAVO HAAVIKKO

Cu cit e omul mai naiv, cu-atît mai în urmă împingea Veacul de Aur. Și dacă asta-n principiu e posibil, El trebuie plasat undeva.

KALEVI SEILONEN

De ce nu sînt dadaist Pînă și atunci cînd visează calul e poezie, fum galben de ruine, bătute de vînt.

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

REDAȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 00 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEI